

The image shows the exterior of a building with a light-colored, textured facade. At the top, there is a dark, corrugated metal roof with a small, rectangular, metallic object mounted on it. Below the roof is a window with a white frame, reflecting a blue sky with white clouds. A thin white string or wire runs across the wall from the left side of the window towards the roof. Below the window, the text "Yusuf Ziya Bahadınlı" is written in a black, serif font. Below that, the text "Bahadın'da Kültürevi" is written in a larger, bold, black, serif font. At the bottom of the image, there are three vertical rectangular openings, each filled with horizontal wooden slats, suggesting a wooden door or shutter.

Yusuf Ziya Bahadınlı
Bahadın'da Kültürevi

Yusuf Ziya Bahadınlı
Bahadın'da Kùltùrevi

••
Özel Baskı

Yaşar Copy Center
Meşrutiyet Cad. Aşlı Han No: 10/5
Galatasaray/İSTANBUL
Tel: 0212 243 0993

Yıllara Göre Yusuf Ziya Bahadınlı

1927-1938	Bahadın'da doğdu, ilkokulu orada okudu.
1939-1940	Yozgat Ortaokulu'nda okudu.
1940-1944	Pazarören Köy Enstitüsü'nün ilk mezunu.
1944-1947	Bahadın'da öğretmenlik yaptı.
1947-1951	Yüksek Köy Enstitüsü- Balıkesir Eğitim Enstitüsü Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nde okudu.
1951-1952	İspir Ortaokulu Türkçe Öğretmeni.
1952-1953	Yedek Subay Okulu ve Yedek Subaylık (Tuzla-Kırıkkale)
1953-1954	Kars-Cılavuz Köy Enstitüsü Edebiyat öğretmenliği.
1954-1957	Konya-İvriz Öğretmen Okulu Edebiyat öğretmenliği.
1957-1958	Öğretmenlikten istifa. Ankara-Türk Hava Yolları'nda memurluk.
1958-1959	Düzce Ortaokulu Türkçe öğretmenliği.
1959-1960	Öğretmenlikten istifa - İstanbul'da bakkallık.
1960-1961	İstanbul Erkek Lisesi Edebiyat öğretmenliği.
1961-1965	"Hür Yayınevi" kuruculuğu ve işletmeciliği.
1965-1969	TBMM'de Türkiye İşçi Partisi Yozgat Milletvekiliği.
1969-1979	Yayıncılığı "Yeni Dünya" adıyla sürdürdü. "İlke" ve "Yeni Dünya" adıyla iki dergi çıkardı. 2.TEP'e kurucu üye sıfatıyla katıldı.
1979-1991	Almanya'ya davetli gitti; bir yıl kalıp dönecekti. 1980 askeri darbeden sonra 33 yıl "mahkumiyet" istendi. Suçlanma nedeni. 2.TİP Kuruculuğu, Genel Merkez Divânı üyeliği, çıkardığı dergiler ve dergilerdeki yazılan, yayımladığı kitaplar vb. gibi Fransa'dan 1983 yılında sığınma pasaportu aldı ve Almanya'da Nürnberg, Berlin, Hannover'de on bir yıl sürgün kaldı..

Bahadnılı'nın Kitapları:

HİKÂYE

- İtin Olayım Ağam (Hür Yayinevi, 1964)
- Haçça Büyüdü Hatış Oldu (Yeni Dünya, 1978)
- Geçeneğin Karanlığında (Yeni Dünya, 1982)
- Titanik'te Dans (Yeni Dünya, 1986)
- Tavandaki Kırmızı (Hikâyelerinden Seçmeler, Morbenek, 1999)
- Bir Hikâyem Var (2011)

ROMAN

- Gülleceli Kâzım (Hür Yayinevi, 1965, 1982; Morbenek, 2004)
- Gülleceyi Sel Aldı (Hür Yayinevi, 1972; Yeni Dünya, 1978;
- Morbenek, 2003)
- Gemileri Yakmak (Yeni Dünya, 1977, 1981; Gelenek, 2000)
- Açılın Kapılar (Yazko, 1985; Hitit, 1989; Milliyet, 1990)
- Lidya Gözleri Yaprak Yeşili (Morbenek, 1996, 2000)

ANI

- Öyle Bir Aşk (Sarmal, 1993; Say, 1995; Gelenek, 2000; İmge Kitabevi Yayınlan, 2007)
- Meclis'in İçinde Vurdular Bizi (Asya-Şafak, 2006)

İNCELEME

- Dört Sosyalist Ülke (Hür Yayinevi, 1970)
- Türkiye'de Eğitim Sorunu ve Sosyalizm (Hür Yayinevi, 1968)
- Alevilik ve İslâm Fanatizmi (İnsancl Yayinevi, 2009)

SÖZLÜK

- Deyimlerimiz ve Kaynakları (Hür Yayinevi, 1958, 1959, 1982)
- Türkçe Deyimler Sözlüğü (Hür Yayinevi, 1964, 1967, 1969-2 baskı, 1971, 1976, 1978, 1980, 1981, 1982, 1984)
- Atasözleri Sözlüğü (Ayдын Su takma adı ile) (Hür Yayinevi, 1972, 1973, 1974; Yeni Dünya, 1975, 1981, 1982, 1983, 1985, 1986, 1987, 1988; Yuva Yayınları, 1990, 1991)
- Türkçe Okul Sözlüğü (Hür Yayinevi, 1975)

ÖZEL BASKI

- Hikâyelerinde-Romanlarında BAHADIN (Morbenek Yayınlan, 2003)
- Kırkbir Yazar Kırkbir Yorum

Yusuf Ziya Bahadınlı'nın Yabancı Dillere Çevrilen Kitap ve Öyküleri

Ürünlerinin çevrildiği diller: Polonya dili (Lehçe), Rusça, Çekçe, Almanca, Bulgarca.

Çevrilen kitaplarının adı, yayınevi, yılı, çevrildiği dil, o dildeki adı:

- “Haçça Büyüdü Hatış Oldu” adlı kitaptan iki öykü.
- “Ararat Verlag” yayınevinde 1980 ve 1982’de iki kez Almanca ve Türkçe basıldı. Kitabın Almanca adı: “Zwischen zwei Welten”. Türkçe adı: “İki Dünya Arasında”. Kitaptaki öyküler: “Haçça Büyüdü Hatış Oldu- Hatscha İst Envachsen und Heisst Jetzt Hatisch” ve “Peri Kızı- Die Fee”.
- “Geçeneğin Karanlığında” adlı öykü kitabı, “Express Edition” yayınevi tarafından Almanca 1984 yılında “In Der Dunkelheit Des Flures” adıyla yayımlandı.
- “Ankara Kapıcısı”, “Gül Yüzlü Efendim” öyküleri, “Kontynenty” adlı dergide 1972’de Lehçe yayımlandı.
- “İtin Olayım Ağam” adlı öykü, “Przeład Orientali Styczny” adlı dergide 1972’de Lehçe yayımlandı.
- “Otuz Beş Yıl” adlı öykü, “Kontynenty” adlı dergide 1973’te Lehçe yayımlandı.
- “Türkiye Devrim Müzesi” adlı öykü, 1974’te Rusça “3Be3AA BOKTOKA” adlı dergide yayımlandı.
- “Haçça Büyüdü Hatış Oldu” adlı öykü, Çekçe “Svetova Literatura” adlı dergide 1982’de yayımlandı.
- “Haçça Büyüdü Hatış Oldu” adlı öykü, “Türkische Erzählungen” adlı antolojide Almanca yayımlandı. (Antoloji 2.baskısını yaptı.)
- “Titanik’te Dans” adlı kitabından, “Bir Ses (Tırtıl Çiçeği)” adlı öykü, “Forum Zeitschrift für Ausländerfragen und- Kultur” adlı dergide yayımlandı. 1985, sayı: 2
- “İşlıt” adlı öykü “Zeitschrift für Kulturaustausch” adlı dergide 1985’te Almanca yayımlandı.
- “Bir Ses” adlı öykü, “Forum” adlı dergide 1985’te Almanca yayımlandı.
- Birkaç öykü de Bulgaristan’da yayımlandı, ancak hangi dergilerde, kaç yıllarında olduklarını hatırlanmıyor.

Bahadırı Elması

Yasak dedi yukardaki
Kovuldun
Elma yine elmadır
Yasaklansa da.

Bir cemre idi sanki
Düştü bu toprağa
Tuttu dağı taşı
şaşılrsa da.

Nice fırtınalar gördü
Nice kasırgalar
Oynatılmadı yerinden
Zorlansa da.

Hayatın yorumu
Doğa ve insandır
Sevgi var harcında
Tavsasa da.

Değişir zaman
Değişmez doğru
Elma yine elmadır
inanılmasa da...

Göz Görenin

Göz görenin yol sürenin
yolca giden yorulmamış
gerçek yine gerçek
hem aynıyız hem başka

Denildi ki
doğanın bir yarası vardır
sonra eller ayaklardan ayrıldı
İkincisi iki elin sesi belli oldu
üçüncüsü insan dünyada insan
ve daha iyi bir insan
daha iyi bir dünya

Ve bir sözde önce denizdir yaşam
ikincisi gemi
üçüncüsü ağdır
dördüncüsü balık

İmdi insan olan insan denize vara sözgelimi
vardık
gemiye bine
bindik
fırlata ağını suya
fırlattık
tuttuk mu balığı

Ve bir sözde minderdir yaşam
ikincisi oda
üçüncüsü sofadır
dördüncüsü kapı

imdi insan olan insan minderden kalka sözgelimi
kalktık
odadan çıka
çıktık
sofayı geçe
geçtik
açtık mı kapıyı

Ve bir sözde önce çamdır yaşam
ikincisi çıngıdır
üçüncüsü çıra
dördüncüsü alev

İmdi insan olan insan bir çam ola sözgelimi
olduk
çıngı düşüp tutuşa
tutuştuk
çıra olup yana
yandık
alev olup ışıta
ışittik mı

Ve bir sözde önce tohumdur yaşam
ikincisi fidandır
üçüncüsü çiçek
dördüncüsü meyva

İmdi insan olan insan tohum olup saçıla sözgelimi
saçıldık
fidan olup yeşere
yeşerdik
çiçek olup açıla
açıldık
meyvaya dura ağaç olup
durduk mu

Tutamadık balığı
açamadık kapıyı
saman aleviydi belki yaktığımız
bir şey var ki
yadsıyamazsınız
meyvaya durmanın güçlüğüne
gösterdik bir güzel
bizden sonrakilere.

Bildiri

Bir kuşatma içindeydik; görünürde ne bir sur vardı, ne bir ordu! Ama biz bilirdik, bütün gözler üzerimizdeydi. Bir bakışın nasıl bir buyruğu içinde taşıdığını bilirdik. Sırtımızda çizgili yada belirli işaretler taşıyan bir forma yoktu, yine de korku idi bize kumanda eden! Bu yüzden bin yıldır hep aynı yerdeydik. Toprakta iz bırakmak istediniz mi, bir kez basmak yeter; biz aynı yeri bin yıldır dövüyorduk topuğumuzla. Ve düşünüyorduk, yaşlarımız da düşünürdü, kadınlarımız, çocuklarımız da. Ne düşündüğümüzü yalnız kendimiz bilirdik. Dışarıdan aldığımız her haber, beynimizde ufuklar açardı. Belki de dünyada bizden başka kimse, bizim kadar değişmedi, bizim kadar gelişmedi ve bizim kadar bir özgünlüğe kavuşmadı. Bin yıl aradık, bin yıl dövüldük, bin yıl kaçtık, bin yıl öfke duyduk, başkaldırdık ve biz olduk; yani varlığın özü, evrenin yapısı yani insanın oluşumu ve bunca düşüncenin karışımı... Şimdi biz bir düşünceyiz ve doğanın olanca güzelliğini bir demet yaptık; onunla seviniyor, onunla üzüyor, onunla yaşıyoruz. Bilirdik, önünde ön yoktu dünyanın; ne başımız vardı ne sonumuz. Bir şeyin önünde ön yoksa, sonu da yoktur, bu nedenle sahibi de yoktur. Biz oldum olası sahipliğe inanmadık: sahiplikte korku vardır, baskı vardır. Bizse sevgiyi yeğ tuttuk. Sahipler görünmez; sevgi de görünmez, ama bilirdik her davranışımızda sevgi vardı. Haz da görünmezdi, ama bilirdik, her şeyden haz duyardık. Çünkü hayatta en büyük şey hazdı: Menekşenin açışından, muhabbet kuşunun ötüşünden, turnanın uçuşundan, aslanın duruşundan, insanın insana bakışından ve suyun çağlayışından, güneşin ışığından, üzümden, şaraptan haz duyardık. Adâlet isterdik, "yok edin" derdik, "insanın insana kulluğunu." Emeğin hakkını isterdik, haksızlığa karşı öfkemiz vardı. Bağnazlığa, yobazlığa, zorbalığa başkaldırdık sürekli. Tabulara karşıydık, düşündüğümüzü söyledik. Toprağı sürerdik, insan sureti çizerdik, saz çalardık, deme söyledik, semah yapardık, muhabbet ederdik, dem çekerdik, bade sunardık, çerağ uyandırardık, dâra dururduk, musahip olurduk, halvet ederdik, gülbank çekerdik, kul değildik: kimseye borcumuz yoktu, yakarmazdık. Aptesimiz almış, namazımız kılınmıştı; "bin Kabe'den yeğdir / bir gönül ziyareti!" diye çığırışdık; marşımızda "sayılmayız parmak ile / tükenmeyiz kırmak ile" dizeleri vardı; Hak'ı gönülde arardık; "secdegâhımız yâr eşiği" idi ve kadınıımız-erkeğimiz birdi.

İşte Geldik Gidiyoruz

Gözümüzü açtık orada,
İşte hava, işte su.
Annemiz,
Babamız,
Bacı-kardaş,
Hısım akraba,
İşte geldik gidiyoruz.

İlk suyumuzu orada içtik,
İlk ana sütünü orada,
İlk toprağa bastık orada,
İlk horoz sesini duyduk orada,
Başladık düşünmeğe orada,
İlk orada bildik kendimizi.

Artık biz biliyoruz kimliğimizi,
Dünya âlem biliyor
Adımız orada verildi, iz bıraktık orada.

İz sürelim geldiğimiz yere,
Yüz sürelim, bir çekirdek dikelim.
Çekirdek büyür meyva olur.

Dönüp baktığımızda
Güller açsın yüzümüzde.

İşte geldik gidiyoruz.

Biz Kimiz

Selâm olsun İrani Zerdüş'te, 2650 yıl önce Mezopotamya'dan ve orada reforme edile edile Anadolu'ya ve Bahadın'a ulaşan "Bâtınî" düşünceye bin selâm..

Binlerce yıl önce Orta Asya'da dedelerimizin zenginleri, mevcut kültürlerini İslâm'a dönüştürürken; yoksullar da Bâtınîliği seçmişler.

Bizlerin dedeleri de yoksulmuş; onlar da Bâtınî yolu sürmüşler.
Sonunda hep beraber Anadolu'ya gelmişler.

Biz şimdi Bâtınîyiz.

Bâtınîlik:

- Bir tarihtir.
- Bir felsefedir.
- Bir kültürdür.
- Bir ahlâktır.
- Bir yaşama biçimidir.

"Bâtınîlik bir felsefedir"

dedik:

İnsan kendi içinde var olan karanlık'tan yine kendi içinde bulunan "aydınlık"a ulaşmağa;
kendi içinde bulunan "kötülük"ten, yine kendi içinde bulunan "iyilik"e yönelmeğe gayret eder...

Bâtınîliğin özeti budur.

Böylece:

- “Akıl” ve “bilim”e inanır.
Renk, inanç, doğum yeri fark etmez.
- Kadın-erkek bir bütündür. Aşırı mülkiyet, ahlâk dışıdır.
- Eşitlik, adâlet, özgürlük, emeğe saygı, paylaşımcılık, yardımlaşma, saz, müzik, semah, insan olmanın ortak kollarıdır.
- Dünya herkesindir.
- En yüce şey, “İNSAN”dır.

SUNU

Bahadın'ı neden önemsedığimi birkaç tespit ile kısaca söylemek istiyorum.

Şimdiye kadar Bahadın üstüne yazdığım yazılarda:

“Aynı yerde doğmanın, aynı yerde büyümenin İnsanı yakınlığından” söz ettim.

Bahadın'ın, yazarlığımda bana ilham kaynağı olduğunu söyledim.

Bahadın'ın, benim için bir “höyük” olduğunu, dünyaya oradan baktığımı yazdım.

Ama en çok üstünde durduğum, Bahadın'ı kendine özgü, öznel kültürel yanının beni fazlası ile ilgilendirdiği idi.

Bâtnîlik'ten söz ediyordum, Alevîliğin asıl çıkış noktası, felsefesi, tarihsel gelişiminden ve farklı bir kültürden dem vuruyordum:

“Kültürünüz, bin yılın düşünce akımlarından damıtılmış, taklit edilmemiş; Anadolu'da özgünlüğe kavuşmuş bir felsefenin hayata geçirilmiş hâlidir” diyordum.

“Farkınızın farkında olun” diyordum.

Ve bir de:

“Kültürünüzle öğrenün” diyordum.

Bahadınlıların, öğrenmelerini istediğim kültür ne idi? Bu soruyu yanıtlamadan önce “kültür”ün ne olduğunu, türlerini kısaca söylemek istedim.

Bahadınlıların mensup olduğu kültür, bir halk kültürüdür kuşkusuz.

Kültür

19.-19.yüzyıllarda Batı Avrupa'da, halkların ruhsal özelliklerine, geleneğe, yaşama biçimine "kültür" adı verilmişti.

Bu tarifle kültür, insanlığın edindiği bilgi, dünyaya bakışı, sanat, ahlâk, gelenek gibi alışkanlığının yaşama geçirilmesidir, denebilir.

İnsanı, insan kişiliğini biyolojik yapısında değil, kültürel farklılığında ararız genellikle; ama en önemlisi, kişisel yapısında odaklandığı da bir gerçek.

Her toplumun genel bir kültür yapısı vardır. İkel toplulukların da gelişmiş topluluklar gibi kendine özgü kültürü olduğu gibi.

Kültürler oluşurken de, oluşuktan sonra da, başka kültürlerden etkilenebilir; ama öz değişmez.

Göçebe Kültürü

Orta Asya'dan göçen Türkmenler, daha çok "otlatıcı göçebe" idiler. Hayvanlarına (koyun-keçi-inek-at vb.) otlak bulmak için göç ederlerdi. Uzun yıllar, aynı yerde kalır, tarımla uğraşırlar, avcılık ederler, ticaret bile yaparlardı. Yerlerinden memnun değillerse, başka yerlere, başka topraklara göç ederlerdi.

Orta Asya bozkırlarında da aynı işi yaparlardı. Önemli olan bol ot olan yendi yerleşim yerleri. Dağ yamaçları da alan içinde idi. Düz yerler, "kışlak", dağ yamaçları da "yaylak" idi. Her gittikleri yere (Hakan'ındı) kira verirlerdi. Aşiretler hâlinde yaşarlar ve kendilerini özgür hissederlerdi. Bu hâl, Anadolu'ya geldikten sonra da (Selçuklu ve Osmanlı döneminde) 16. yüzyıl ile 19. yüzyıla kadar sürdü.

I kığu'da Türkmen, Batı'da Yörük, öbür adı ile konar- göçer aşiretler hâlinde yaşarlardı.

Onlar için her doğa hareketi kutsaldı:

Ay, güneş, yıldızlar, rüzgâr, ateş, alev, yıldırım, ceylan, geyik, ulu ağaçlar, kimi çiçekler, kuşlar kutsaldı.

Her işi, kadın-erkek birlikte yaparlardı.

Şamanlık

Orta Asya'da bir kandaş topluluğu hâlinde yaşayan Türkmenlerin inanç sistemi idi. Töreni Şaman (kadın yada erkek), davul sesiyle dans ederek yönetirdi.

İlkel kominal (ortaklaşacılık) halde yaşarlardı.

İran-Horasan'da Bâtnîleşen Türkmenlere şamanlık kültürü, gelişmesinde kolaylık göstermiştir.

Bâtnîliğe; mülkiyeti ortak kullanma, kadın- erkek eşitliği anlayışına bir etki de şamanlık inancından gelmiş olabilir.

Halk Kültürü

Binlerce yıl içinde oluşmuş, halkın kendi yaşayışları, istekleri, sıkıntıları ve sevinçlerini taşıyan bir gelenektir. Kendine özgüdür, yaratıcıdır, gelişmeğe açıktır.

Kuşaktan kuşağa geçer, olgunlaşır, sağlam bir felsefeye oturur.

Bu nedenle de sürekli mücadele hâlinindedir. Her an bu kendine özgü, özgür kültürleri kötölemek, içine katmak, böylece rakipsiz kalacağını, rahatlayacağını sanmak isteyen egemen kültürler her zaman olacaktır.

Popüler Kültür

Bir tarih kökeni yoktur. Güncel ilişki içinde oluşur, kalıcı değildir.

Tarih, felsefe, estetik değerleri yoktur.

Kapitalist piyasayı takip eder; ne ulusalcıdır ne gelenekçi; çarpıtılmış bir alışkanlığa dönüşür.

Egemen kültürün güdümündedir.

Eleştiri, sorgulama yoktur. Muhalif gibi görünür, her şeyi piyasalaştırır. Olduğunca “doğal” görünmeğe çalışır.

Halkın tepkilerindeki ciddiyeti zayıflatır ve piyasaya sürer. Artık her şey bir metadır, satılacak maldır her şey!

Egemen Kültür

Egemen sınıfın, halkı kolay yönetmek için uygun gördüğü kuralları halka yüklemesidir.

Tarihte çarpıcı örnekleri vardır:

İmam Gazalî'nin ünlü sözü: “Ârifi desteklemektense, cahili yeğ tutmak daha hayırlıdır.” (Yönetimin birinci koşulu, yönettiği insanların bilgisiz olması gerekir!”

Bir İngiliz lordunun:

“Ben bindiğim atın, benden daha akıllı olmasını istemem!” demesi, vb.

Din baskısı, imtiyazlıların tafraları, kadercilik, dünyaya boşverme telkini, umursamazlık (böyle gelmiş böyle gider), bireyin hiçliği, soru sormazlık, düşünmeden yaşamının rahatlığı egemen kültürün genel niteliğidir.

Ve her zaman da saldırgan...

Törelere ve ahlâk anlayışının değışmezliği,
yenileşmeği önlere.

Tarihte hep böyle olmuştur.

İlk ve Ortaçağda “şövalye”ler (küçük soylular); kapitalist toplumlarda “egemen sınıflar” yeni “ahlâk”, yeni “gelenek” yaratmak istemişlerdir.

Feodal ve kapitalist toplumlarda halkı cahil bırakmak, “sürü” psikolojisi uygulamak, her şeyin Allah’tan geldiğini öne sürmek; açlık, yoksulluk karşısında “sabır”, “tevekkül” (Allah’tan geldiği, kadere razı olma) sayma geçerli ahlâk sayılmaktadır.

Bu hâli ile “ahlâk”, “ahlâksızlık”a dönüşür.

Çünkü böylece ahlâk, töre, kültür bütünleştirilmiştir ve bu durum onlara göre bir “erdem” sayılmıştır.

Evrensel Kültür

Bir topluluğun kültüründe, başka insanların kültürlerinden izler taşıyorsa evrensel açıktır demektir.

Evrensellik, soyut-somut her şeyin tüm insanlığı kapsamanın, onun ortak malı olmanın, olmayı işaretlemenin adıdır.

Evrensellik, bir “idea”dır.

Burjuvazi; ilk kez 1689’larda, “eşitlik- özgürlük-kardeşlik” üçlemesiyle “evrensel insan haklarını” karara bağlamıştı.

Bu karar bir başlangıçtı.

Marks; bu bileşkenin, burjuvazinin kendisini kapsadığını, sömürünün ortadan kalkmadığı sürece tüm insanlığı kapsamayacağını söyler. “İnsanın özü, bireyin ötesinde bütün insanlıkla örtüşen bir buluşmadır” der.

Dünya değişiyor; insanlar, kültürler gelişiyor,
toplumlar yakınlaşıyor.

Bir kültürü, bir geleneği sandığa
kapatamazsınız...

Evensellik, tüm insanlığı kaplar. İnsanların ortak
bileşenleri vardır. Farklılıklar, ortak bileşenlerle
güzelleşir...

Anadolu'da Kültür

Anadolu, "yazı"nın öncesinden bu yana türlü kültür ve
uygarlık yaşadı:

Hititler, Urartular, Frikler, İyonyalılar, Romahlılar,
Bizanslılar, Selçuklular, Osmanlılar ve şimdi de Cumhuriyet
dönemi.

Anadolu'ya 8.ve 9.yüzyıllarda gelen göç hareketi ile
artık yerleşik bir ülke edinilmiştir.

Anadolu'ya göç sonucu iki yoldan gelindi: Birincisi
Hazar'ın güneyinden Mezopotamya-Horasan çevresinde uzun
yıllar kaldıktan sonra Anadolu'ya gelen bir kısım Türkler.

İnsan alıcıdır, eski ile yeniyi sürekli harman eder.
Anadolu'ya gelen Türkler, geldiği yerlerden getirdiği örf, âdet,
gelenek ve kültürleriyle yaşamağa çalışırken bir yandan da
Anadolu'nun kendine özgü havasını solumağa, yeniden yoğrulup
serpilmeğe başladılar.

Malazgirt Savaşı

Malazgirt Kalesi önündeki düzlükte yapılan savaşta 26
Ağustos 1071 'de Büyük Selçuklular Alpaslan komutasında,
Bizanslıları yenerek, Anadolu'nun önemli bir bölümünü ele
geçirir.

Bizanslı komutan Diogenes tutsak düşer.

Urfa ve Antakya alınır. Böylece İran ve Azerbaycan'daki Türkmenler, kitleler hâlinde 1071 'den sonra Anadolu'ya göç etmeğe başlar.

Anadolu'ya iki yol ile gelinmiş olunuyor. Birincisi, daha Orta Asya'da iken Müslüman olmuş kimi zengin Türk-İslâm sentezli Hun Türkleri, önce Avrupa'ya, daha sonra da Balkanlar yolu ile Anadolu'ya gelmişti.

Bir bölümü de Hazar'ın güneyinden Azerbaycan, İran-Horasan'a; oradan da yüz yıllar sonra Bâtınîleşerek Anadolu'ya gelmiş oldular.

Anadolu'da adlan "Bâtınî" idi. Şah İsmail (Safavî Devleti) olayı ile "Kızılbaş" adı ile anılmağa; 18.yüzyıldan sonra da Alevî adı yaygın hâle gelmeğe başladı. Bu arada Hz. Ali yanlısı kendini Müslüman bilenlerle Bâtınîler arasında farklar olmuştur.

Bâtınî Kültür

Kimi kültür türlerinden kısa kısa bilgiler aktardıktan sonra bugün Bahadınlıların yaşama biçimine dönüştürdüğü kültürün kökeni biraz olsun açıklanmış oluyor.

Tarih ve felsefî göz ile bakıldığında ve incelendiğinde; neredeyse dördüncü İslâm halifesi Ali'ye mal edilen Alevîlik, tam anlamı ile Bâtınîliğin Bahadın'da da Anadolu'ya gelmesi ile ortaya çıkıyor.

Bin yıldır yaşayan bir düşünce, bir kültür değişmesi, gelişmesi, doğası gereği elbette kimi gelişmeler gösterecektir. Kimi tarihî zorunluluk ve doğasının gereği zenginleşmesi, tüm zamanların olumluluklarını da alarak yoluna devam etmesi az görülen bir başarıdır. Bahadın, tarihî ve felsefî

anlamda Bâtınî, bugünün kullanılan dili ile Anadolu Alevîsidir,
Şîî (Ali yanlısı) değildir.

Bâtınîlik, hiçbir dinin etkisinde değildir, kendine
özgüdür, özgüdür.

Hurremîlik ve Bahâ-din

Horasan'da Zerdüşt rahiplerinin dilinde Hurremîlik, "Bâh-din" yada "Bahâ-din" adı ile geçerdi:

Hurremîlik, Bâtınî bir koldu. Bunun da eşitlikçi (kadın-erkek eşitliğini de içine almasından); dünyayı, "herkesin" bilmesinden, İslâm'ın katı kurallarına karşı olmasından dolayı bir tür övgü adı idi bu: Bâh-din yada Bahâ-din.

Bahadın halkının, Horasan yöresinden geldiği bilinmektedir. Şimdilerde bile (kimi aşınmalara karşın) Bahadınlılar, Bâtınî geleneğini sürdürürler.

"Bâh" sözcüğü "yol", "Bahâ" sözcüğü ise, "güzel" ve "değerli" anlamındadır.

Zerdüştler ve Hurremîler için; geniş anlamda "yol" ve "güzel" sözcüğü, "iyi insana özgü" birer davranışı kapsar; bu davranışı gösteren insanlar "değerli" dir kuşkusuz. Bu duruma Zerdüşt rahipleri yakınlık duymuşlardır.

Ne ki, o yüzyılda her kavram, "din" içinde algılanırdı. Böylece "Bahâ"ya bir de "din" eklenmiş, "Bahâdin" sözcüğü (adı) doğmuştur.

Bahadınlıların Horasan'da yaşayan dedelerinin torunları, Anadolu'ya gelerek bugünkü oturduğu yere, "Bahâdin"deki (.) noktayı atıp, "Bahadın karyesi"ni kurmaları doğruluk kazanmaktadır:

Bâtınî-Hurremî geleneğinden (kültüründen) Bahadın'a yansıyan kimi şeyleri kısaca yazarak, bir tür "tarih düşürmüş" oluyorum.

Hurremîler; İslâm'ın katı kurallarına karşı idi.(Oruç, namaz, hac vb.)

Eşitlik isterdi.

Adalet isterdi.

Dünya herkesindi.
İnsanlar arasında yerli-yabancı, Arap-Kürt, Türk, Acem,
Yahudi, Ermeni diyerek ayırım yapmamalı idi.
Birliktelikçi idi.
Aşın mülk, hırsızlıktı.
Ülfet ederlerdi. (Kadın, erkek, çocuk, yaşlı, genç hep
beraber- Cemevi benzeri)
Görüldüğü gibi Bâtnîlik'te sosyalizan bir yan
vardır.

Bahadınlilar (özellikle benim çocukluğumda) böyle
isterler, böyle yaşamağa özenirlerdi.

Ayrıca Bahadın geleneğinde benzer bir şey daha tespit
etmiş bulunuyorum:

Bâtnî-Hurremî olan (Hurremîlerin önderi) Babek, evlilik
töreninde karısı olacak kadın, "bir demet reyhanı Babek'e atar;
Babek, reyhan demetini tutar ve gerisin geriye, kansı olacak
kadına fırlatır..."

Üç-dört yaşlarında idim, Bahadın'da. Ağabeyimin sağdııcı
oldum. O zaman köyde özel nikâh kıydırdı, bu törende benzer şey
oldu. Ağabeyimin evleneceği kız, elindeki mendili, ağabeyimin
kucağına attı, o da bu mendili kızın kucağına fırlattı...

Yine çocukluğumdan bir tespit: Bahadın'ın yanı başında,
neredeyse iç içe bir köy vardı: Pöhrenk. Burada Ermeniler yaşardı
çoğunlukla. Bu köyün insanları sanki birer akrabamızdı; bizler
onlara, onlar da bize gider gelirdik. Erkeğine amca, kadınına bacı
derdik. Urganımızı onlar büker, duvarımızı onlar örerdik; ustalıkta
ünlü idiler. Çevre Sünnî köylülerce aşığlanır, ama onlarca sevgi
görürdük!

Nedir Bahadın'ın Kùltür Urbası

Yetmiş iki millete bir nazarla bakmak.

Olaylara bilim gözü ile bakmak.

En büyük güç insandadır.

En yüce şey "insan" dır.

O insan, kadın ile erkeğin bütünüdür.

Akıl + bilim + eşitlik + adalet + özgürlük +

emek = "Bahadın" bedeninin kollarıdır.

Paylaşımçılık

Ortaklaşacılık

Y ardınılaşma-imece

Dem

Saz

Semah

Deme

Sevgi

Bir de törenlerde "can" diye hitap edilirdi halka.

Bir zamanlar, Amu Derya deltası dolaylarında bir grup göçebe yaşarmış: Türkmenler, Kalpaklar, Özbekler, Kazaklar, Kürtler, İranlılar...

Bu halkların adı "Can" imiş.

"Can" sözcüğü, Türkmençe'dir.

Can'ların hayatlarında, yüreklerinde başka hiçbir şeyi yokmuş!

Bahadınlılar, Bahadın'a geldiklerinde bir de bu sözcüğü eklemişler kùltürlerine...

Alevî kùltür ve geleneğinde her birey bir "Can" dır.

Öylesine doğallaşmıştır ki, her adın arkasında “Can” vardır: Ziya Can, Ayşe Can, Ali Can, Elif Can... gibi.

Bahadınılılar İle Bir Hasbıhâl

Seksen yedi yıl önce doğdum Bahadın'da. On bir yaşında ayrıldım köyden. Bir de üç yıllık öğretmenliğim var Bahadın'da.

Seksen beş yıl sonra bir kültürevi ile gelmiş oluyorum Bahadın'a.

On bir yaşında ayrıldığımı söyledim. Yozgat'a ortaokula gittim. Türkçe dersine bir gün müfettiş girdi. Nereli olduğumu sordu. Bahadınlı olduğumu söyledim. O günlerde Bahadın dışında, kimin ne söylediğini, değer ölçülerinin neler olduğunu bilmiyordum. Müfettiş öylesine bir değerlendirmede bulundu ki, sıra arkadaşım, birden kitaplarını topladı, başka bir sıraya geçip oturdu!

O günden sonra her yer benim için bir dövüş alanı oldu!

17 yaşına bastığım sıralarda ben artık her şeyi daha iyi biliyordum. Sırtımdaki kambur, göğsümde bir şişkinliğe dönüştü. Kendimi, beni var edenleri, köyümü, köyümün insanlarını çok seviyordum.

Yüksek tahsilden sonra ilk öğretmenliğimin haftasında gittiğim şehrin mahkemesinde yargıcın karşısına çıktım:

“Soyadımı Bahadınlı, olarak değiştirmek istiyorum” dedim.

Üç yıllık köy öğretmenliğimi önemsiz bulmayın. Enstitüden öğrendiklerimi köye, özellikle Bahadın'a sunmak istedim: Gündüzleri çocuklara, geceleri yaşlılara; çekişe çekişe. (Bir ağabeyimin kızını okula göndermediği için mahkemeye verdiğimi anımsıyorum.)

Gece Mektebi'nde büyüklere "tarlalarınızı tek tek ekip biçmek yerine; birleştirin, traktör girsin içine, biçerdöğeri girsin, verim artsın..." diyordum.

"Senin bu dediğine 'komünistlik' derler" dediler.

Şimdilerde köyün tüm tarlalarını birkaç kişi ekip biçiyor ve yok pahasına!

Evet, son olarak Kültürevi ile geldim

Bahadın'a...

Bir kitap hazırladım. "Anadolu Alevîliği ve İslâm Fanatizmi". 74 yerli ve yabancı yazarın 74 kitabını inceledim. Yabancı yazarlar, "Alevîliği" "Şiilik" anlamında anlıyor; bilgileri öyle düşündüklerini ona göre söylüyorlardı. Bu bakışta Alevîlik tümüyle İslâm-Ali-Kerbelâ-12 İmam, kısacası Şiilik var. Alevîliğin Bâtınî yönünü görmezlikten geliyorlar. Kimi Alevî yazar da aynı bakışta. Bâtınîliğin bir felsefe ile doğduğunu; İslâm'ın çok sonra oluştuğunu ve sürekli Bâtınîlerle uğraştığını söylediler.

Kitabı yazarken, kaynak kitapları inceledikçe, Alevîliğin yani Bâtınîliğin, Şiilik olmadığını; bilindiğinden, sanıldığından çok farklı ve bin yıl önce oluşan Alevî-Bâtınî felsefesinin yüceliğini; son yıllarda oluşan uygarlık anlayışına yakın; İnsânî, incelikli, dünyevî, sosyal, ilerici yönünü; hele bir de kadına verdiği önemi öğrendikçe Bahadın'da doğduğuma sevindim, Alevîliği (yani Bâtınîliği) daha da sevdim.

Bahadın ve Bahadınlı üstüne onlarca yazı, hikâye, roman yazdım. Bahadın'ın benim için bir "höyük" olduğunu, dünyaya oradan baktığımı yazdım, söyledim.

Bahadın'da doğduğum bir anlamda şans olmuştur benim için. Ben "ben" eyleyen bir yer. Kişiliğimin harcında önemli yeri var. İnsana, hayata, dünyaya, Bahadın gözlüğü ile baktım.

Ve bir şey fark ettim: Bahadınlı; bin yıldır, üretilmiş, ısrarla hiç şaşmadan, değiştirilmeden uygulanmış dayatmalar karşısında kimi zaman yalpaksa da kendi özgünlüğünü sürdürmüştür.

Ve böylece kendisi kalmıştır.

Bunca deney sonucu yeni bir "Anadolu insanı tipi" doğmuştur Bahadın'da.

Ona silâhla, câminle-minarenle, Meclis'inle, kanunla, kısaca zorbalığınla varamazsın. Onu kendine benzetemezsin, su her kapta sudur! Kap değiştirilir, su asla!

Bugünlerde 87'e gireceğim. Ama yaşlı bir adam değilim. Arzularıma, isteğime, aldığım hazza, beklentilerime bakarak söylüyorum. Bu sözümle ne kendimi kandırıyorum ne de birilerine beğenilmek istiyorum. Belki de kendine güvenmenin bir aşın hâli olabilir yada öyle diyebilirsiniz. Bir de çevreme bakıyorum, yaşlıların çoğu ölmüş yada bunamış durumda; niye ki diye şaşıp duruyorum. Belki geleceksiniz, yaşlıların çocukları bile yaşlı tavırlar sergiliyor çok yerde!

Belki bir de zorunluluktur, bizler için yaşlanmamak, yapacak daha çok işimiz var!..

Biliyor musunuz, yaptıklarımı, "görev" gereği yapmadım: Yaptığım her ne ise ondan zevk aldığım için; yapmak zorunda olduğumu sandığım için; bunu ancak ben yapabilirim, yapmalıyım, diye düşündüğüm için...

Meclis'te, Yozgat'ta, Kayseri'de, Çorum'da, Almanya'da ve birçok yerde yaşadığım olayları; küfürleri, hakaretleri ve ölümle yüzyüze gelmeleri bugün dostlara gülerek anlatıyorum. Bunların içinde beni en çok rahatsız eden ise 12 yıllık sürgünlüğüm oldu!

Selâm olsun yaşadıklarına. Dünyada her şey; olgunlaşmamıza, öğrenmemize, insanlaşmamıza hizmet ediyor!..

Hiçbir şey saklı kalmamalı. Çirkinlikle güzellik yan yanadır dünyada ve savaşım içindedir; yaşamadan göremezsiniz. Bir şey istiyorsanız, bedelini ödemek zorundasınız.

Oktay Rifat bir şiirinde:

"Hele kuşlar,

Avcılara bile kin beslemezler." der.

Bir de Maksim Gorki'den:

"Biz bey değiliz. Bize bir şeyler öğretecek kimse yok. Her şeyi kendimiz, tek başımıza anlatmalıyız. Diğerlerinin okulları var. Programlarında kendileri var. Her şeyi kendimiz kavramalıyız."

Alevî (Bâtınî), başından beri, aşiret-göçebe düzeninde yaşamış; İslâm'dan sonra da, Arap-Sünnî geleneği ona ters gelmiştir. O hep Bâtınî kalmıştır.

Bu nedenle de günlük hayatında, düşüncesinde, duygularında, inancında; kısaca genel tavrında hep kendini farklı hissetmiştir; farklı kalmıştır.

Bahadın Şenliği'nde görüyorum sizleri: Nasıl bir bütünsünüz; dünyanın her yanından gelen yoldaşlarınız ve epey de başkalaşmış hâli ile bile. Birden kendi oluveriyor: Gâvuru-Müslümanı umurunuzda değil; siyah-beyaz fark etmiyor, kadını-erkeği aynı. Türkiye'nin hele son on yılda üstüne zimbalanmış dayatmalar; bir "bakış"ın, bir yaşamın, hile ile, rüşvet ile, zorla, seksen yıllık cumhuriyetin kazanımlarını silmeğe çalışan bir zorba gücün "het- hüt"lerini "sallamadan" kendi olan, kendi kalan yapısı ile...

Kültürevi konusu, yirmi beş yıl önce aklımda idi: Bir başlangıç olabilir düşüncesi ile Berlin'de "Bahadın'ı Koruma ve Güzelleştirme Demeği" kurmuştuk. Adını ben koymuştum. "Birliktelik", "imece" sevdiğim sözcüklerdir.

Buraya kadar söylediklerimle, sanki bir "özgeçmiş" yazısı yazıyormuşum gibi hissettim kendimi.

Aslında bu yazı ile Bahadın'a bir kültürevi açmamın kısa bir öyküsünü anlatmak istiyordum.

Bütün canlılarda benzer yan vardır. İnsan, bitki, hayvan bir yerde aynıdır. Bitki, ağaç, çiçek, sebze, sürekli sulanmalı, gübrelenmelidir. İnsan; bir bitkidir, bir çiçektir; su ister, beslenmek ister. Okul bitirmek bir başlangıçtır. İnsanın suyu, beslenmesi zihinseldir, sürekli öğrenmek, okumak, anlamak ister.

Bahadın'a tek bir gazete girmemektedir bu gün!

Gazete okunmayan yerde kitap da okunmaz. Kitap okunmayan yerde kültürel, sanatsal, siyasâl düşünme, davranma, yaşama da olanaksızdır.

Kültürevi, belki de son hizmetim.

Siz bakmayın adına. Bu kültürevi
Bahadınlılar içindir, Bahadım içindir.

Ne yazık ki bunca güzel insanlar arasında; insanlık
dışı hasta kişilikler oluşuyor. Her güzel şeye düşmandır onlar.
Yine ne yazık ki, iki adım ötemize kadar sokulabiliyorlar.
Korkum onlardandı.

“Hiç değilse onlarca yıl hizmet görsün
kültürevimiz!” diye düşündüm ve bu nedenle “mülkiyet”
denilen kapitalizmin vurucu gücünden yararlandım!

Bahadın'a, Bahadınlılara, bir hizmet
sunmak istiyorum, kültürevi ile.

Okuyan, düşünen, görgülü, incelikli bir kişiliğin
gelişmesinde, oluşmasında, hiç değilse bir ateş böceği niyeti
ile...

Müzik ile,
Resim ile,
Kitap ile.
Sinema, heykel ve bilim ile...

Bir Hikâzem Var

“Ne varsa Doğa’dadır” derdi Dedem. Her kızdığında, “Git de kekiğe bak, yavşana bak!” diye bağırırdı. Bense, “Dedem söyler” der , geğitirirdim. O zamanlar köy, ne bildiğimiz şimdiki köy , köylü de ne şimdiki köylü idi.

Ömrüm büyük şehirlerde, yabancı diyarlarda geçti.

Artık yorulmuştum; köyde bir çiftlik kurup oturmak istiyordum. Mutluluğu köyde arayacaktım!

Gökyüzü, yıkanmış da silinmiş mavi bir cam gibi.

“Kekiğe bak, yavşana bak!” diye söylenip duruyordum. Şimdi şu anda Dedemdeyim, hem de kekiğin yavşanın yanibaşında.

Hava, ince çizgiler halinde titreşiyor. Her yer buhar bulutlarıyla bezeli. Bitkiler hemen o anda fırlamışçasına taze ve canlı: San-beyaz papatyalar, gelincikler ışıl ışıl. Yazık ki, yaz sıcağı yada rüzgâr bunların ince-narin belini fazla beklemeden bükecek.

Dedemi yeni yeni anlıyordum:

“Bozkır acımasızdır oğul, baskıcıdır, kendini padişah sanır” demişti.

Toprağa bakıyorum, yavşanlar, kekikler bir birlik oluşturmuş ve sipere yatmış gibiler.

“Bakma” demişti Dedem, “boylarının bücürlüğüne, yapraklarının inceliğine, bu hâle kendileri isteyerek gelmiştir!”

Dedemi anlayamıyordum o zamanlar.

Sonra rüzgâr kudurmuşçasına esmeye başladı. Ne sarı - beyaz papatya kaldı ortalarda ne gelincik.

Başları kopu kopuvermişti. Bir yavşana baktım bir kekiğe, el ele tutuşmuş, sarı-beyaz papatyaların, gelinciklerin, koca gövdeli ağaçların hâline gülüyor gibiydiler; o koca gövdeli ağaçların dallan kınlı kırılıvermişti! Rüzgâr, arkandan tekmeliyordu sanki; bir de öyle susamışım ki, bozkırda su yoktu. Dedem hep bana bakıyordu.

Rüzgâr beni sersemletmişti ve dudaklarımın susuzluktan kuruyup yarıldığını hissediyordum.

“Bakma tüyüne, yaprağının inceliğine” derdi Dedem, “bunlar bir önlemdir.”

Toprağa boylu boyunca uzanmışım.

Yavşanla kekiğin, başımla bedenim arasındaki kesildiğini sandığım akışa bir kanal oluşturuyordu. Bir yeğnilik duyuyordum.

Yavşanla kekiğin bedenime teması, beynimde bir lâmba yakmıştı ve yukarda beliren yıldızların da katkısıyla oluşan ışık, belleğimde dibi görünen bir deniz duruluğu yaratmıştı.

Toprağa bastıkça kulağına gelen hışırtıdan bir bildiri bekliyor gibi! Dedem, bir yandan da bir şeyler mırıldanıyordu:

“Sessizliği duyuyor musun?”

Dedem ile bir aradayken yanında kendimi bir müderris çömezi gibi hissediyordum.

Gökyüzünde bulutlar birer süs balonu gibi asılı kaldı.

Yerdeyse çiçek açmış bitkiler bir anda fişkırmışçasına taze ve canlıydı: Yine yazık ki yaz sıcağı ve rüzgâr ince narin bellerini fazla beklemeden bükecek!

Çevrede ürkütücü bir ay sessizliğinin varlığı doğru idi. Oysa yağmuru az rüzgârı çok bu yerde bin türlü canlı yaşıyordu. Durumu kanıtlamak istercesine

üç adım ötede bir çift angut sessizce uçuverdi. Arka ayakları üstüne durmuş fir fir dönen kara gözlü bir tarla faresi gördük. Öbek öbek uçuşan ıvezler tepemizde, sahi neden tepemizde, biz gidiyoruz onlar gidiyordu. Bir de yeşil-kahverengi alacasına bürülü kertenkeleler, önümüzden vızır vızır gelip geçiyor.

Her şey benim için olağandı, bir o kadar da eğlendirici.

Dedem ise bir mâbedin avlusunda geziniyordu

sanki!

Bir çalı öbeğinin arasından yine bir kuş uçu, uzun kuyruğu vardı; renkli, enine çizgili ve beyaz karınlı.

“Ben bu kuşu tanıyorum” dedim.

“Guguk kuşu” dedi Dedem, “acayip bir kuş, yuva yapmaz, yumurtalarını başka kuşların yuvasına bırakır; bununla da kalmaz, yuva sahibi kuşun yumurtalarını dışarı atar!”

Bir süre konuşmadan yürüdük. Ne düşündüğümü anlamıştı sanki, nice sonra:

“O insan değil” dedi.

Top top çimen göze çarpıyordu çevrede. Arada bir üçgül çayın, kuzukulağı ve tepesinde incenin incesi, üfleyince uçuşan çiçek; bir devedikeni. Bir kulacı aşan güçlü gövdesi üstünde ince dikenli yaprağı, tepesinde eflâtun-kırmızı arası çiçeği göz alıcıydı. Kökünün yerin derinliklerine bir ip gibi uzayıp gittiğini söyledi Dedem. Gövdesi demir gibiymiş; yapraklarının inceliği ise nemi güneşten korumak içinmiş. “Dikeni de” dedi, “düşmana karşı silâhıdır.” Çiçeğine bakarak da görünüşünü sevimli kılmak için olduğunu söyledi; gülüştük. “Yeri aslında burası” dedi, sözünü sürdürerek, “sulak yerde de görebilirsin! Şimdi burada olmakla

kendine açındırır, sulak yerde ise nasıl da kırtır
inanamazsın!”

Sonra değneğiyle bir şeylere dokunmaya başladı:

“Asıl görmek istediğimiz burada” dedi. Çocuklar gibi
seviniyordu. “Kekik!” diye bağırdı, ardından da yavşanla keveni
gösterdi. “Sen bakma boylarının kısılgına, yapraklarının
inceliğine, bu otlardır bize yol gösteren!”

Şaşırılmışım:

“Bu otlar mı?” dedim.

“Bu otlar!” dedi. Eğildi, parmaklarını kekiğin üstünde
gezdirdi. “Hem akıllı hem güzel kokulu” dedi, elini burnuna tuttu.

Ben de elimi kekiğin üstünde gezdirdim ve burnuma
tutarak kokladım. Kekik bana yabancı değildi; köyün bir simgesi
gibiydi. Suyunun idrar söktürdüğü, yağının yaralara iyi geldiği
bilinirdi.

Kekik balı vardı bir de, ilaç yerine kullanılırdı neredeyse. Hele
annemin yaptığı yağla çorbası, kurutulmuş kekik, nane kokusuyla
varlığını evin dışına taşırdı; iyi de akıllılığı, yol göstericiliği de ne
oluyordu!

Bulutlar ötelerdeki tepelerin üstüne çekilmişti.
Yakınlardaysa hava ince çizgilerle titreşiyor, gökyüzü silinmiş mavi
bir cam gibi parlıyordu. Dedem:

“Üstünde bulunduğumuz şu dağ bir tuhaf!” dedi. Bir
yanında orman iklimi hüküm sürüyor, bir yanında bozkır!”
Oturuyorduk, “Uzan!” dedi, güldüm, “hele bir uzan, başımı tümseğe
koy, otların dokunuşunu her bir yanında hissetmelisin, bedenini
bir çamaşır gibi sarmadıkça onlar sana bir şey söylemez!”

Sırtüstü uzandım, onun da yan üstü yattığını gördüm.

Yukardaki maviliğe bakıyordum. Göğün uzaklarda, çok uzaklarda olduğunu ilk kez görüyordum sanki! Bir an üstümdeki bu büyük boşluktan ürktüğümü hissettim. Boşluk mavi de olsa yine de bir boşluktu. Ve bir boşluk içinde kendimi minnacık, zayıf, çaresiz görüyordum. Hayat birden anlamsızlaşmıştı. Ağlamaklı oldum; nasıl da yalnız hissediyordum kendimi. Bu durumun ne kadar sürdüğünü hatırlamıyorum, birden bedenimin her bir yerini tatlı bir sıcaklığın bastığını hissettim: Beynimde sanki bir lâmba yanmıştı ve lâmba tepemden aşağılara sıcak hava basıyordu! Ardından rüzgârın yüzüme üflediği hafif serinlik, anların vızlıtı, kuşların ötüşü giderek omuz başımda bir anne ninnisine dönüştü. Sonra her şey kayboldu, tatlı bir uykuya daldım.

Bu durum ne kadar sürdü bilemiyorum; uyandığımda Dedem'in yüzüme baktığını ve gülümsediğini gördüm, utandım nedense, birden doğruldum; bir tüy hafifliğinde hissettim kendimi, şaşırmışım.

"Yürüyelim biraz" dedi Dedem.

Dönüp baktığımda üstüne uzandığımız bitkiler yere yapışıp kalmıştı.

"Biraz sonra doğrulurlar" dedi, "merak etme bize kızmamışlardır, kendilerine olan sevgimizi anlamışlardır."

Dedemin, sözünü ettiği şeylere sonunda bir ot değil de insanmış gibi davranması, bana pek ciddi görünmüyordu; "hele bakalım ne olacak!" merakıyla sonucu bekliyordum.

"Bak" dedi, "şu gördüğün kekik var ya, eskiden gövdesi hezen, yaprakları tavşankulağı

gibiymiş. Bir fırtına, bir tipi, ayakta bir dikili ağaç bırakmamış; bir damla yağmur düşmemiş yıllarca. Yüzlerce yıl sonra bir de bakmışlar o hezenler yerine bu gördüğün bücür kekik, yavşan çıkmış. Artık hiçbir rüzgâr, hiçbir fırtına güç yetirememiş; sonradan oluşan şu iğne yaprakların havadaki nemi depolayarak gerektikçe kullanır olmuş.”

Bir zaman konuşmadı, yürümemizi sürdürdük. Birden durdu yine:

“Başka bir şey olmuş.”

Uzaklara bakıyordu. “Başka bir şey” dedi bir daha, sonra kendi kendine söylenmeğe devam etti. Yürüyüşü hızlanmıştı, sesini yükseltti: “Bizimkilerin yapamadığını onlar yapmış, duyuyor musun, onlar yapmış!”

“Nasıl yani?”

“Gövde, rüzgâra, fırtınaya karşı yere yapışa yapışa; yaprak, güneşe karşı nem toplaya toplaya direniyor!”

Şimdi de çocuklar gibi zıplıyordu:

“Hem değişiyorsun hem aynı kalıyorsun; duyuyor musun, hem değişiyorsun hem aynı kalıyorsun!”

“Vay be!” dedim içimden “nelere akıl yoruyor!”

Bağırıyordu:

“Bizimkiler yapamadı bunu, ot diye küçümsedi, kekiği, yavşanı göremedi.”

Dedemin; “bizimkiler” dediği, bir zamanlar bağının üzümünden küp küp şarap üretir, çiğdem çiçeğinden taç örerlerdi başına. Şimdi ise gölgesinden korkan kedi gibi ürkek ve bütün duyarlığı para ve ahret korkusuyla sarmalanmıştı!

Güneş, köyün toprağını ince bir süs örtüsü gibi örten gök cadırdan aşağılara inmeğe ve gide gide kızıla dönüşerek tepelerden birinin arkasına gömülmeğe başladı. Dedemin o anda bana aşırı gibi görünen duyarlılığından mı yada yakından tanıdığım “bizimkiler”in vurdumduymazlığını bildiğim için mi bir anda anlayamadığım bir hüzne kapıldım.

“Gidelim” dedi dedem, önden yürüyordu, yüzü öne eğikti ve kamburu çıkmıştı.

Basıp geçtiğimiz otlar, çimenler biraz sonra yine yattığı yerden doğruluyordu.

“Görüyorsun değil mi?”

Gideceği her yere otla çimenle varıyordu

sanki!

“Ben adam diye bunlara derim! Üstüne üstlük basıyorsun, bir şey olmamış gibi fırlayıp ayağa kalkıyor!”

Kuşlar uçmuyordu artık; tepemizdeki ıvez kümesi kaybolmuştu. Alacakaranlık; bozkırın, bağların, bahçelerin üstünü örtmeğe başlamıştı.

“Güneş olmazsa kıpırdayamazlar.”

Aynı şeyi birlikte düşünüyorduk demek!

“Neden?” dedim.

“Kuşlar” dedi, “daha çok da güvercin güneşe bakarak yolunu bulur. Arılar sonra, karıncalar da.”

“Biz de” dedim, gülüştük.

Köye gelmiştik, uzaklaşırken arkasından baktım; ortalıkta sadece onun ayak sesleri duyuluyordu. Birden ağlamağa başladım...

(Yeniden yazıldı) 1999

Bahadın'a Mektup

Bahadınlılar, Hemşehrilerim,
Bildiğiniz gibi ben, sekiz yıldır yurduma hasret, köyüme-
kentime hasret Almanya'da kalıyorum.

Bu yıllar içinde çektiğim sıkıntıyı ben bilirim.

12 Eylül 1980'den önce bir yıllığına Almanya'ya davetli
olarak geldim ve 12 Eylül Darbesi'nden sonra bir daha Türkiye'ye
dönemedim.

Siz hiç sekiz yıl doğup büyüdüğünüz köyünüze-kentinize
hasret, bacılarınıza-kardeşlerinize, dostlarınıza-sevdiklerinize hasret
yaşamak zorunda kaldınız mı?

“Çeken bilir ayrılığın derdini!” diyor şair.

Sekiz yıl boyunca Türkiye'yi düşündüm, ama ille de
Bahadın'ı, Çomak Dağ'ını, Devceiyolu'nu, Gülveli'yi, Bağrgan'ı,
Yassıpınar'ı, Karalık'ı nasıl da özlediğimi söylersem bana belki de
güleceksiniz!

Şimdi bu yerlerden birini görebilmek için neler verirdim
bilemezsiniz!

Bundan 38 yıl önce “Bahadın” adını soyadım olarak aldım,
bu davranış beni mutlu etti. O zaman ne kasabaydı ne postanesi vardı,
ne bankası, yoksul bir köydü Bahadın, ama benim köyümdü.
“Bahadınlı” adını taşımak bana onur verdi, benim adım oldu. Beni
tanyan yada tanımayan bana “Bahadınlı” dedi. “Yusuf Ziya” adı
unutulur oldu. 38 yıldır imzamı “Bahadınlı” diye attım, yirmiye yakın
kitabımın başlığında “Bahadınlı” yazılıdır, romanlarımla, öykülerimin
konusu Bahadın'ı anlatır. Burada Almanya'da “Herr Bahadınlı”
diyorlar. Fransa'da Mösyö Bahadınlı, İngiltere'de Mister Bahadınlı....
Diyeceğim, Bahadınlılık benim kişiliğim oldu, başarımlı oldu.

Şimdi duydum ki, Ben'i biraz da "ben" eden Bahadın'da; beni 8 yıldır memleketimden uzakta tutan bir tutam otunu bile burcu burcu burnumda tütüren, beni, yüzbinleri bu hallere düşüren, binleri-onbinleri hapisanelerde çürüten, asan, kesen, işkence eden, aç ve işsiz bırakan, hırsızlığı-ahlâksızlığı mübah sayan, halkı doğduğu yere ve düşüncesine göre düşman kamplara ayıran 12 Eylül darbesinin partisi ANAP'a oy verecekler varmış!

Haberi duyunca şaşırđım, inanamadım, içim kan ağladı. Hele bir de bunların aralarında kardeşlerim varmış, yeğenlerim, halalarım, teyzelerim varmış!

Bunlar kararlarında ısrar ederlerse onları önce çocuklarıma söyleyeceğim, "bunları iyi tanıyın yavrularım" diyeceğim, bu amcalarınızı, bu teyzelerinizi iyi tanıyın diyeceğim, bunlar babanızı inkâr etti!

Her şey bu kadar açık, benim gibi binlerce kişinin yurda dönmesi ANAP'a hayır demekten geçer.

Bahadın halkı ANAP'a oy vermezse ne olur?

Yüzyıllardır kendi özgün kültürünü koruyan, geliştiren ileriye dönük, çağdaş olmaya arzulu, demokrat düşünceli Bahadın halkı bu nedenlerden dolayı çağdışı, insan haklarına saygısız, çıkarıcı, sömürücü, yobaz kimselerin, darbecilerin, bunların hükümetlerinin yardımından mahrum kalabilir.

Ama en önemli bir şey, onuruyla dimdik ayakta kalır, bunca yıllık birikimini, onurunu birkaç kuruşa satmış olmaz. Şunu hiç unutmayınız, tarihte görülmüştür ki, teslim olan, dönen hiçbir insan, hiçbir halk, hiçbir ülke şerefiyle yaşayamamıştır.

Sonra, kurtuluş, bir kasabanın kurtuluşu, bir ülkenin kurtuluşu o günkü bir zorba güce boyun

eğmek yerine, geniş zaman içinde, insan haklarına saygılı bir yönetim oluşturmakla mümkündür.

Sevgili Bahadınlılar,

Bahadın'ın sorunları, dertleri, ihtiyaçları, ANAP'tan birkaç kuruluş dilenerek değil, ANAP yönetiminin son bulmasıyla çözümlenecektir. Çökmekte olan bu en gerici, en yobaz, en insanlık düşmanı gücü desteklemek insanlığa, insan olmanın onuruna ters düşmek demektir.

ANAP'ı desteklemenin, ANAP'a oy vermenin ayıbını hiçbir temizleyici silemeyecektir.

ANAP'a oy vermenin hiçbir açıklaması yapılamaz, hiçbir gerekçesi olamaz!

ANAP iktidardan düşerse yalnız ben kurtulmayacağım, tüm insanlık kurtulacaktır.

ANAP, Türkiye tarihinin en gerici bir kuruluşudur. Bu partinin içinde kendinden olmayanı Tanrı aşkına kıtır kıtır doğrayacak yobazlar, Maraş- Çorum ve benzeri olaylarda halkı "Alevî" diye kesip doğrayan faşistler vardır.

İçinizden biri şahsî çıkan için ANAP'a yamanırsa, sizin göreviniz desteklemek değil, onu ayıptan kurtarmaktır.

Sevgili hemşehrilerim, çözüm yolu şimdilik Türkiye'de demokrasinin kurulmasından geçecektir. Türkiye'de demokrasinin kurulmasında Bahadın'ın payı olmalıdır. Bu pay asfalt yoldan daha değerlidir; vaat edilen her türlü maddî nimetten daha güzeldir; daha unutulmaz, daha İnsanîdir...

Hepinize hasretle sevgiler sunarım, yakın günlerde görüşebilme umuduyla.

Hannover, 14 Eylül 1988

Bahadınılılar,

Bahadın'da son yıllarda "bir şeyler" oluyor.

Kendini, yerini, kimliğini, geçmişini bilmeyen içerden kimi işbirlikçilerle dışarıdan kaynaklanan kimi "salyalı gülüşlü" çıkar çevreleriyle bir oyun oynanıyor.

Bu bir "komplo kurma" oyunudur.

Bu komplonun adı, Bahadın'ı, Bahadınılıların elinden alma oyunudur.

Bahadın, bir "bozkır" kasabasıdır.

Hem fiziksel, hem kültür-gelenek açısından tedbirli olmak zorunludur.

"Resmi görüş" Bahadın'ı "ayrık" görmektedir.

Bu nedenle bir yaban arısının peteğın tepesinde dolaştığı gibi fırdönülmektedir. Maksat bal yapmak değil, hazır balı yemektir.

İşte "zorluk", aynı zamanda "üstünlük" buradadır. Bin yıldır ördüğünüz peteğı koruyun!

"Resmi görüş", sizi kendine benzetmek istemektedir!

Siz, farklısınız, siz bin yıl içinde oluştuunuz, bu nedenle fark attınız.

Farkınızın farkında olun!

Kültürünüz, geleneğınız sizi doğru yolda tutmaktadır.

Kültürünüz, geleneğınız, çağımızın en gelişmiş, en insancıl mertebesine yükseltmiştir sizi.

Yerinizi bilin, kaskançlıkla koruyun!

Köyler, kasabalar, şehirler bir anlamda insan gibidir. Her yerin bir kişiliğı vardır.

Bahadın'ın da bir kişiliği vardır. İşte bu kişiliktir ki, kimilerini rahatsız etmekte, sizi kendilerine benzetmek istemektedir.

Kişiliğiniz yok edildi mi siz artık öldünüz demektir; yaşayan bir ölü!

“O mahîler ki derya içindedir, deryayı

bilmezler!”

Kendinizi iyi tanıyın, bin yıllık geçmişinizi, nasıl bir olgunluğa eriştiğinizi, nasıl fark attığınızı bilin!

Bahadın'da bugünlerde bir gelişme (!) görüyoruz. Bu gelişme değil, “yozlaşma”dır, bu “yabancılaşma”dır. Bu kapitalizmin, bu dinciliğin, bu faşizmin güler gibi görünen, saldıran, kendine benzetmek isteyen salyaly bir yüzüdür.

Kanmayın, inanmayın... Kültürünüzü, geleneğinizi, onurunuzu kurt bakışlı, tilki kurnazlığı taşıyıcılardan koruyunuz.

İnsan, yalnız mideden ibaret değil, insan olmanın bir onuru vardır.

Kasabanızı kendiniz kurun; el açanlardan olmayın. El açan kasaba, el açan insan kişiliksizdir, zayıftır; el açanın vermeyeceği yoktur.

Sizi sevmeyen, sizin dostunuz olamaz. Sizi ille de kendine benzetmek isteyen; size kötü, onur kinci sıfatlar takan, sizi küçümseyen, dostunuz olamaz...

Sizin bin yıl önce yaşayan dedelerinize bin yıl önce, daha Anadolu'ya, daha Bahadın'a gelmeden önce Horasan'da, Mezopotamya'da yeni yurtlar ararken, o zamanın Zerdüş'tleri, dedelerinize, o güzel geleneğini, kültürünü beğenerek, kıskanarak “BAHÂDİN” derlerdi.

“Hurremîlik” adını taşıyan bir topluluk içinde yaşadığı dedeleriniz.

Hurremlik'te kadın özgürdü. Her türlü işi erkeğiyle birlikte yapardı; aralarında bir ayrılık-gayrılık yoktu. Çünkü kadın "mal" değildi, bir köle değildi, erkeğin oyuncuğu değildi.

"Bahâdin" Arap dilinde, erkek ile dişinin eşitliği, "Bâh-Bahâ", güzel yol anlamındadır. " "Bâh- Bahâ" giderek Bahadın'a dönüşmüş, o günün gelenek ve kültürünü, bugün de daha gelişmiş ve zenginleşmiş olarak sürdürmektedir.

Bahadınlılar,

Bahadınlı oluşunuzla öğünün.

Kültürünüzde, başta "insan" vardır, "insan sevgisi" vardır.

Kadın, erkeğin yoldaşdır, kültürünüzde kadının saygın bir yeri vardır.

Sizi sevmeyen sizin dostunuz değildir.

Sizi ille de kendine benzetmek isteyen, dostunuz değildir.

Size kötü sıfatlar takan, sizi horlayan, küçümseyen, iftiralar atan, görünüşte gülyüz göstererek yüreğinizi, bilincinizi, sizi "siz" yapan her şeyinizi elinizden almak isteyenlere inanmayın, kanmayın...

Berlin, 1989

Sevgili Bahadınlilar,

Bir araya gelmek beni gerçekten sevindirdi.
On yıldır Türkiye dışındayım, en çok özlediğim yurt
toprağından bir parçadır Bahadın.

İnsan yurdunu neden sever, neden özler?

İnsan önce yaşadığını sever de ondan.

Ben on iki yaşıma kadar Bahadın'dan başka bir yer
görmedim. Şimdi geri dönüp bakıyorum da 12 yıl değil 120 yıl orada
yaşamışım gibi geliyor bana!

Dünyayı ilk kez orada tanıdım. Dünya, tanıdığım her şeyin en
önemlisidir.

İnsan'ı ilk kez orada tanıdım. İnsan, tanıdığım her şeyin en
önemlisidir.

Dağı, taşı, suyu, koyunu, kuzuyu, kuşu, böceği orada tanıdım.

Doğa, hayatın büyük bir parçasıdır.

Anam, babam, dedem orada doğdular, orada öldüler,
yakınlarım oradadır.

Dünyayı sevdiğim için, insanı sevdiğim için, doğayı sevdiğim
için, anamı-babamı, yakınlarımı sevdiğim için seviyorum Bahadın'ı.

Kişiliğimin gelişmesinde, şekillenmesinde Bahadın'ın büyük
payı var. Bahadın'da doğmuş olmamdan çok memnunum.

Diyelim ki, Paris'te, bana istediğim her şeyi verebilecek bir
evde doğsaydım, belki daha iyi olurdu, ama ben, şimdiki ben olan
Yusuf Ziya Bahadınlı olamazdım. Ben bu addan memnunum.

Küçük bir çocuk için en emin yer ana göğsüdür, orada mutlu
olur. Bizler için de en güvenli, kendimizi en rahat duyumsayacağımız
yer Bahadın'dır, içinde oturmasak bile.

Bu nedenlerle Bahadın için güzel bir haber duyduğumda seviniyorum. Bir de üzücü bir haber duyayım, uykularım kaçıyor, sebebi benmişim gibi günlerce dert ediniyorum.

Bahadın'ı uzaktan da yaşıyoruz; hayallerimizde, düşlerimizde orası vardır. Ben hâlâ düşümde kendimi mal giderken görürüm, ayağım yine yalınayaktır!

Bahadın, babalarımızın, dedelerimizin doğduğu, büyüdüğü ve öldüğü yerdir. Dedelerimizin dedelerinin de kemiği vardır orada. Hamurumuz orada yoğrulmuştur, varlığımızın temeli orada atılmıştır.

Her topluluğun bir geçmişi, bir kültür birikimi vardır. Şair Nâzım Hikmet:

*“Ne ah edin dostlar, ne ağlayın
Dünü bugüne
Bugünü yarına bağlayın...”* diyor.

Bizler için de geçerlidir bu, Bahadın için de böyledir.
Bahadın'ın dününü bilmezsek, yarınını göremeyiz.

Şimdi Türkiye'de bir değişim görüyoruz, bu bir gelişme değil, bir yozlaşmadır; kapitalizmin en kaba, en hoyrat, insana en uzak olan yanı; kokuşmadır!

Bir zamanlar Bahadın, her tarafı beton gökdelenlerle tıkıştırılmış bir şehirde, ortada bir yerde soluk alınan, yeşil, küçük bir park gibiydi. Bahadın'a gelen bir yolcu, bir misafir, “oh!” diye derin bir soluk alırdı. Yolcunun yada misafirin geldiği yerde korkunç bir baskı vardı:

Oraya basma yasak, buraya basma günah, yeme günah, içme günah'tı!

Ne yazık ki, Türkiye'de daha da bozulan hava, Bahadın'ı da sardı.

Şimdi, bizlere düşen görev, Bahadın'ı olabildiği kadar tez, bu oluşumdan korumaktır. Bu bakımdan Berlin'de yeni kurduğunuz "Bahadın'ı Koruma ve Güzelleştirme" derneğini sevgiyle karşıyorum. Bahadın'ı eski saygınlığına kavuşturacak, daha da güzelleştirecek bir kuruluş olacağına inanıyorum.

Kasaba dışında, özellikle Almanya, Hollanda, Fransa'da oturan yüzlerce Bahadınlı'yız. Kasabamızı seviyoruz ve en çok orada rahat ediyoruz.

Dünyada değil küçük bir kasaba, dışarda yaşayanlarla desteklenen ve bu yüzden gelişen, büyüyen, zenginleşen ülkeler var. Bir araya gelerseniz, Bahadın daha da gelişip güzelleşecektir.

Ne yazık ki, hükümetler, kendi partilerine oy verenlere yardım eli uzatıyor.

Oy istemeleri ne anlama geliyor? Yüzlerce yıldır bizi biz yapan geleneğimizi, kültürümüzü, onurumuzu bırakalım istiyorlar!

Özgürlüğümüzü, kişiliğimizi, onurumuzu, kültürümüzü, geleneğimizi birkaç liraya mı satalım yoksa kendi kasabamızı kendimiz mi kuralım?

İnsan, yalnız mideden ibaret değildir, insan olmanın bir onuru vardır.

Bahadın'ı el açmaktan kurtarınız.

El açan insanın onuru olma, el açan kasabanın onuru olmaz.

El açan insan, el açan kasaba, kişiliksiz olur, zayıf olur.

Zayıf olanın da, almak için veremeyeceği yoktur.

Kasabanızı kendiniz kurun. Gerekirse yolunuzu da siz yapın.
Parkımızı da siz yapın. Kitaplığınızı siz kurdunuz, bir başlangıç oldu
bu. Kimseye minnet etmeyin.

Bunun için ayda on mark, yirmi mark vermeniz
yeter.

Başka yerde olmayanı, başkasının yapmadığını yapın. Örnek
olsun diye söylüyorum, bir çocuk parkı açabilirsiniz. Sanıyorum,
Yozgat'ta, Sorgun'da bile yok!

Sözgelimi bir şarap fabrikası kurabilirsiniz. Konyak içkisini
bilmeyen yoktur. Konyak Fransa'da bir kasabanın adıdır, bütün bir
dünya tanıyor şimdi Konyak'ı. Adına Bahadın şarabı deyin.
Kavaklıdere Şarabı gibi, Hasandede Şarabı gibi.

Bu türlü isimler Bahadın'a ün kazandıracak, onur
kazandıracak, para kazandıracaktır.

Yine sözgelimi Bahadın'a bir müze kurun. Bunun için fazla
bir paraya gerek yoktur. Çevre kasabalarda, hattâ bir çok şehirde
böyle bir şey yoktur. Müzeye Bahadın'ın geleneğine, geçmişine,
kültürüne ait eşyalar konabilir:

Kirmen, iğ, çıkırcık, beşik, eltaşı, çift modeli, kağrı modeli,
düven modeli, tırpan, kalıç, anadut, dirgen, üçetek, fes, mecediye, kilim,
halı, heybe, semer, eyer, çorap, pehlivan muskası, kundura gibi şeyler
bir gün bilinmez olacak. Böyle bir müze, Bahadın'a zenginlik
getirecek, ün kazandıracaktır.

Göreksiniz, böyle örgütlü bir kasabaya saygınlık artacak,
herkes katkıda bulunmak isteyecek, bunun için yarışa girecektir.

Berlin, 15 Aralık 1990 (Sürgünden dönerken)

Bahadın Belediye Başkanına Mektup

Bu mektubu, Bahadın'ın efsane adamı "Güvneli" adına, onun oğzu ile yazıp gönderdim.

"Gülden Terazi" oğul,

(Benim zamanımda birbirimize böyle seslenirdik, böyle selâmlaşurdık. "Gül", çiçeklerin en hasıdır, en duyarlısıdır, en saf en temizidir; insanları sevindirir, mutlu eder.

"Terazi" de, insan olmanın verdiği "hak"ın, "namuslu" hareket etmenin, insaniliğinin bir tartıcısıdır; "merhaba", "iyi günler" anlamındadır.

Biz "eskiler" için ölçü, "insan" dı, sadece "insan" dı; çünkü insanın hem aklı vardı, hem yüreği; bunun bir adı da "vicdan" dı. İşte "gülden terazi" selâmı, insanın akıl, yürek, vicdan penceresinden bakışının bir simgesidir.

Söylediklerim yadırganabilir. Benim zamanımda insanlar, şimdiki gibi "görgülü", "bilgili", "medenî" değildi; ama sözlüğümüzde "gıllığış" (kötü amaç) diye bir sözcük yoktu. Köye bir yabancı gelmişti; pınarlardan birinde testisini unutmuş; dönüp baktığında, testisinin yerinde olmadığını görmüş; durmadan söyleniyordu; "nasıl olur!" diyordu, "birinin bıraktığı testiyi, bir başkası neden alır!"

Testilerimiz, bugün bıraktığımız yerde kalmıyor oğul!

Biz, Orta Asya'dan, Kuzey Kafkasya'dan, Mezopotamya'dan yada Horasan'dan gelmiş; ya da

Anadolu halklarından birinden, sözgelimi birer Hitit'li olabiliriz; fark etmez. Biz, düşünen bir halkız; binlerce yıldır başımıza gelen belâlar da bu yüzden oldu. İyi ki oldu; bu olsa olsa bir “onur”dur oğul! Evet çok çektik, ama “biz” olduk. “Biz” kalabilmenin acısını da, keyfini de, ancak yaşayanlar bilir.

Biz, Anadolu'da bir rengiz. “Çoğunluk” kolaylıktır; “kolaylık” “sıradanlık”tır. Farklılık “başkalık”tır; “başkalık” seçicilik”tir. İşte bu sıfatların bugünkü adı “kişilik”tir.

Tarihte, egemen yöneticiler (çoğunluk adına) bu kişilik sahibi akımlardan rahatsız oldular ve baskı yolunu seçtiler, “eritme”, “yok etme” yolunu seçtiler. Bu hâl bugün de sürmektedir!

Baskı gören kişi yada topluluğun tek silâhı kişiliğidir.

Kişiliği zayıf olan kişi yada topluluk, baskıcıya benzemeye başlar, kendini küçümser, değersiz görmeye başlar; baskıcı, gözünde büyür; baskıcıya yaranmak ve onun safında olmak onun için tek yoldur!

İşte bu kişi yada topluluk, artık yaşayan bir ölüdür!..

İnsan, bir meyva ağacı değildir oğul; “elma” ağacına “armut” aşlayabilirsin; ama “insan” bir armut değildir. Nasıl doğmuşsan, nerede doğmuşsan, hangi havayı koklamışsan, o anda üstünde hangi yıldız varsa; anan-baban ne renkteyse ve neden mutlu oluyorsa; hangi türküyü çığırıyor, sen biraz da osun; o renk, o hava, o türkü biraz da sensin. Modern hayatta buna “kültür” diyorlar. Çıkış noktan budur, işte bundan sonra bu noktayı bozmadan, yok saymadan, daha da güzelleştirecek, geliştirecek, modernleştireceksin.

Bizim adımız “Alevî”dir oğul. Her ne kadar biraz aşınmış; biraz yozlaşmış, kimi yerde kendi kültürüne yabancılaşarak “Şiileşmiş”, kimi yerde de İslâm şeriatına yaklaşmışsa da tarihi adımız budur, kültürümüzün adı “Alevîlik”tir.

Anadolu’ya gelmeden önce, Horasan’da iken “Bâtınî” idik. Anadolu’ya geldikten sonra Bâtınîliliğin Anadolu’daki devamı “Anadolu Alevîliği” adını aldık.

Oralarda da üstümüze gelirlerdi; küçük düşürmek için iftira ederler, “katli vâcip” derlerdi.

Kültürümüz, bin yılın tüm düşünce akımlarından damıtılmış, taklit edilmemiş, yalnız Anadolu’da, özgün bir felsefe olmuştur.

Bu varoluş, bu gelişme, seni zenginleştirir, seni büyütür, seni “kişilikli” kılar.

Önemli olan “evrensel’i yakalayabilmektir. Gün ne istiyorsa; moda ne istiyorsa; güç neredeyse, oraya gitmek onur kincidir. Çölde hep hurma yetişmez; uygarlık, çölde çam dikmeyi düşler.

Medenî insan, dini, mezhebi, ırkı, milliyeti bir başkasınınkinden “üstün”, bir başkasınınkinden “aşağı” görmez. Önemli olan, her yerde ve her zaman geçerli bir kişilik kazanmaktır; o da sadece “insan”dır.

Kişilikli insan, kendini saklamaz, kendinden utanmaz.

Senin bin yıl önceki dedelerin, geldiği yerden getirdiği “kendisi” ile bugünlere ulaştı.

Bahadırlı olmakla övünebilirsin. Bu kasaba dedelerinin üstünde taşıyıp geldiği bir felsefenin, bir düşüncenin, bir geleneğin, bir kültürün, bir yaşama biçiminin, bir bilimsel bakışın; kutsallığı, sadece “insan”da arayışın, çiçek olup açıldığı insanlık

manzumesidir. “Bahadın” adı bir “kır” ilericiliğinin simgesidir oğul! Geliştirilmezse kültürünüzde dinsel motifler ağırlık kazanır ve gericileşir.

Bu güzelliği, sırf parası olduğu için bir şeyler yapmak isteyen ve yukarıda sayılan “meziyet’lerden habersiz kimilerinin keyfiyle bozma!

Benim çocukluğumda büyükler, “ aptesimiz alınmış, namazımız kılınmıştır!” derdi. Bu söz bizlerin akılcı, doğacı, bilimden yana olduğumuz anlamındaydı.

Cemevi, bizler için “tek yol gösterici” idi. Kendimizi orada bulurduk; müzik oradaydı, semah oradaydı, şiir (deme) oradaydı. Oradan çıktığımızda “yunmuş-arınmış-dirilmiş” hissederdik.

Şimdilerde cemevleri, kimi “rant” sahiplerinin; yani hiç emek vermeden para kazanmak isteyenlerin “iş yeri” haline getirildi. Cemevi “kurucuları” şan- şeref, sözüm ona “sevap” kazanma peşinde; “dede” ise eski dede değil, o da kendini “ocakzade” gösterip aynı yolda yürümek isteğinde.

Sevgili oğul, Bahadın’a “kültürevi” gerek. Kültürevi’nde kendi öz kültürünü sergilemek imkân ve fırsatı vardır. Kültürevi’nde kitap vardır, müzik vardır, semah vardır. Cemevi, cami yada onun görevinin benzeri bir yer değildir.

Ama cemevi açanlar, cami’nin bir benzerini, güya Alevî kültürünü sergilenen bir yer olarak düşüyorlar.

Cemevlerinde kuran okutuyorlar, mevlit okutuyorlar. Bu işin yeri cami’dir.

Cemevi’nde “dua” okuyorlar. Bu işin yeri cami’dir.

Cemevi'nde ölü yıkıyorlar. Bu işin yeri cami avlusudur.

Cemevi'nde "dede" camii'nin "hocası" gibi davranıyor.

Alevî kültürü, bin yıllık bir oluşumdur.

Alevî kültürü, bağımsızdır, kendine göredir, kilise'den, havra'dan, cami'den alacağı bir ders yoktur.

Eskiden cemevi; seni yok sayan, "katli vacip" diyen "mum söndü" küfrünü yayan; kadını, müziği, resmi, oyunu, aklı, özgürlüğü, emeğin değerini bir kalemde silen İslâm şeriatına karşı kurulu bir örgüt evi idi.

Cemevleri şimdilerde bunlara cevap verecek yapıda görünmüyor. Her şeyden önce bunları içinde özümsemiş "dede" bulmak olanaksız.

Ayrıca kültürevi, (elbette özelde kendi kültürü) genelde modern kültür üreten bir yerdir, olmalıdır.

Oğul, oğul, sevgili oğul,

"Ekşi meşki bağımızın korusu" der, bizim o tarafın insanı. Bahadın'lı olup da okuyan, kendini yetiştiren yüzlerce kişi var. Kimi güç odağı ve onun "akıldâneleri", Bahadın'a yön verme (iyilik ediyor görüntüsüyle) isteğinde bulanabilirler. Hiçbir kimse (Bahadın'lılar dışında) Bahadın'ı, o yüzlerce yetişmiş Bahadın'lı kadar düşünemez, yol gösteremez.

Bahadın gelişmekte olan bir kasabadır. Benzer kültüre yakınlık duyup da onu yeteri kadar değerlendiremeyen uzak yakın köyler kasabalar vardır. Bahadın'ı örnek almak isteyenler olabilir, vardır da. Onlara güç verecek, onları aydınlatacak, onları sıcak tutacak, sevindirecek ışık üretmek gerek.

Hacı Bektaş Ocağı'nı yönetenler, kendilerinden beklenen yol göstericiliği, aydınlanmacılığı yerine getiremedi. Sadece "kutsal görünmek" bugünün insanına pek bir şey vermiyor. Amaç, "insanca yaşamak"tır. İnsanca yaşamının ilk yolu, yaşarken elde ettiğin güzelliklerdir. Bunu veremeyen, kim olursa olsun, bir gün önemini yitirir.

Benzer kültürün insanların birer kulağı,
Bahadın'dadır.

Oğul oğul, güzel oğul, bilir misin eline bir fırsat doğdu. Bu fırsat, kendin için değil, Bahadın'dan beklentileri olanlar için. O "ışığı" görenler gelecektir. Daha özgür, daha rahat yaşamak isteyenlerdir bunlar. Zaman zaman Bahadın'da yaşamayı düşündüğünü söyleyen insanlara rastlıyorum. Kimileri de yazlık evler alarak, orada kalmak istiyor.

Bahadın'da oturmak isteyenleri anlıyordum, taniyordum. Bunlar alt yapının önemini bildikleri halde daha çok Bahadın'ın özgür havasını, renkliliğini; baskının, yobazlığın olmamasını beğeniyordu.

Bunu sen yaşatacak, sen geliştireceksin güzel oğul! Senin "klavuzun", senin "kültürün", Bahadın'ı "gerçekten sevenler" olacaktır.

Ah oğul, şimdi söyleyeceğimi ne yazık ki bilen azdır, ama bozmak isteyen çoktur: "Bahadın ekmeğinin "hamuru bin yıl, bin çeşit (tarih durdukça doğruluğu ve güzelliği değişmeyecek) düşünce biçiminden yoğruldu. Sen sadece bu gerçeği korusan bile büyük bir görev yapmış olacaksın.

Bahadın'a kültürevi gerek dedik:

Kültürevi'ni tarihten, eccadından-dedelerinden gelen öz kültürün; hem evrensel, yani bütün insanlığı kapsayan müzik, oyun, resim, tiyatro, edebiyat gibi sanat akımlarını takip edebildiğin yer, mekan anlamında düşünüyoruz.

Kültürevi'nde kendin, kendi özün, kendi geleneğin yansıtılacak.

Kültürevi'nde kasaba insanının kendini sevmesi, kendinden gurur duyması işlenecek. Kendini sevmeyen, kendini horgören, başkaları tarafından da sevilmecek, horgörülecektir.

Kendinden emin olmayan, kendi tarihinden gelen özellikleri göremeyen, kısacası kendini sevemeyen kişi, topluluk, buyurganların buyruğuna gireceği açıktır.

Kültürevi'nde gazete olacaktır; dünyada ve ülkede olup bitenleri izleyememek ne korkunç şey!

Kültürevi'nde konferans verilecek.

Kendi dalında bir konuyu uzmanın ağzından duymak ne kadar öğretici ve eğitici.

Kültürevi'nde kitaplık kurulacak. (Benim en büyük öğretmenim kitap oldu.)

Böyle gerekli bir yerin açılmasını istediğim halde başaramamam benim için ne kadar acı bir durum olduğunu bilemezsin! Bahadın'da bir kültürevi'nin açıldığını görmek benim için büyük bir bayram olacaktır.

Gülden terazi!...

1 Haziran 2006

Belediye Başkanlığına İkinci Dilekçemdir.

04.12.2009 ve 2009/19 numaralı oybirliği ile aldığınız kararınız için önce teşekkür ederim.

Kuşkusuz iyi niyetlisiniz, kuşkusuz Bahadın'ın her türlü iyiliğidir düşündüğünüz.

Yine de bu kararınız karşısında üzülmediğimi söylersem dürüst davranmamış olurum.

Başkan Dilâver Özcan (çok açık konuşuyorum), Bahadın için bir şanstır. Onu iyi tanıyorum. Ama sizleri yakından tanımıyorum. Kararınızı kuşkusuz iyi niyetle, görev bilinci ile vermişsinizdir. Ne var ki, bana ve benim soyuma bir güvensizlik duymuşsunuz!

Güven önemlidir. Ben de sizlerden sonra Bahadın Belediyesi'nde kimlerin görev alacağını bilmediğim; kurulacak kültürevi'nin Bahadın ve Bahadınlılar yararına kullanılamayacağı ihtimali ve kuşkusu ile Bahadın'ı güvene almak istemiştim.

Yine de sizlere teşekkür ederim. Zahmet ettiniz, zaman ayırdınız, doğru bildiğiniz şeyi yaptınız.

Şimdi sizlerden rica ediyorum:

Verdiğiniz 2009/19 sayılı kararınızı "keellüm yekûn" (yok) sayınız lütfen...

Öyle görünüyor ki;

Belediyenizden, ne gibi bir "cür'et" ile (cesaret, atılganlık) bir bina (bunun adı 'kültürevi' olsa bile) yapmak için para ödemedен arsa talebinde bulunduğumu açıklamam gerekiyor:

Eskiden Bahadınlılar, "ben" diye söze başlarken "benliğe lânet" derlerdi.

Beni tanırsınız diye düşünmüştüm. Öyle anlaşılıyor ki yanılmışım!

Sizlere dilekçemi gönderirken; sanıyorum, yani bir arsa isterken şu aşağıdaki yazdığım şeyleri dikkate almış ve bu bilgilerin ışığında değerlendirebileceğinizi düşünmüş olabilirim:

62 yıl önce, soyadımı “Bahadınlı” olarak değiştirdiğimde 20 yaşında idim. Benim Bahadın serüvenim o zaman başladı.

Kitaplarımın sayısı 30 civarındadır. Kimi kendi adımla kimi takma adım olan Aydın Su adı ile basıldı.

Bunlardan:

1. İtin Olayım Ağam
2. Haçça Büyüdü Hatış Oldu
3. Tavandaki Kırmızı
4. Güllüceli Kâzım
5. Güllüceyi Sel Aldı
6. Lidyâ

Bütünü ile;

7. Öyle Bir Aşk (Anı Yazıları)
8. Alevîlik ve İslâm Fanatizmi (İnceleme)

Büyük çoğunlukla;

9. Titanik'te Dans
10. Geçeneğin Karanlığında Bahadın'ı ve

Bahadınlıları anlatmaktadır.

Hikâyelerimden on kadarı Lehçe (Polonya dili), Rusça, Çekçe, Almanca, Bulgarca'ya ve yine iki kitabım Almanca'ya çevrildi. (Bu hikâyelerin tümü ve iki kitabım Bahadın ile Bahadınlıları anlatır.)

Bir de Bahadın'da 17-20 yaş arasında 3 yıl öğretmenlik yaptım, onlarca öğrenci yetiştirdim.

Şimdi 82 yaşındayım. Bahadın'a ve Bahadınlı'ya (bu bir anlamda kendimedir de) hizmetimi sürdürmek isteği ile bir de kültürevi açmak

istedim. Bunu yapabilmek için Bahadın toprağından bir yer istedim.

Ve sizin kararımız:

“İki yıl içinde inşaata başlamadığı takdirde kararın iptaline, talep sahibinin (yani ben Yusuf Ziya Bahadınlının) herhangi bir şekilde vefatı halinde (o anda inşaatın çatısından düşüp ölebileceğim de mümkündür) o anki yapıldığı şekliyle belediyeye bırakılmasına...” biçiminde oldu!

Yani Bahadınlı deyimi ile, “emeğimi elime verdiniz!”

Bahadın’da yaptırmak istediğim kültürünün adı “Bahadın Kültürevi” olacaktı, yani kültürünü Bahadın ve Bahadınlılar için yaptırmak istiyordum; ben bir vasıta idim...

Kültürevi ile “kendime ev” değil, Bahadın’a özgü o dünyanın az yerinde bulunan evrensel sayılabilecek kültürünü geliştirecek ve bunu kitap, tiyatro, müzik, sinema, toplantılar yolu ile zenginleştirecek, çevreye yayacak bir merkez oluşturmak istiyordum.

29 yıllığına kiralama isteğim kimi kaygılardan kaynaklanıyordu.

“Mülkiyet” sorununu ben 60 yıl önce çözümlerdim. Çocuklarımın da, Bahadın’da oturacak ya da onu paraya çevirecek, kendilerine mülk edinecek gibi bir düşünceleri, ayrıca ihtiyaçları yok.. Sizlere iyi günler, verimli çalışmalar dilerim.

Yusuf Ziya BAHADINLI 2009

Sevgili Dilâver Özcan, Bahadın Belediye Başkanı

26 Ağustos 2011/İstanbul

Bu mektubumla önemli bulduğum iki bin beş yüz yıllık bir dönemin ve bir o kadar da üstünde durulması gereken bugünün sorununu dile getirmek istiyorum.

Bu başlangıcı çok “iddialı”, “boyumdan büyük” bulabilirsin. Hani eskiler ne der: “Zarfa bakma, mazrufa bak” (kalif değil, içerik)!

Lütfen önemse.

Sadece “Bahadın” konusunda değil; anlatmağa çalışacağım konunun düşünülür olmasında da Dilâver Özcan’ın önemli katkısı oldu ve dahasını getirmelidir.

Kültürevi’nin Bahadın’da yapılması, içeriğinin farklılığı yönünden Anadolu’da belki de “ilk” olacaktır.

Kültürevimiz, bir “iddia” (ileri sürülen bir “dâva”), bir “dâvet”tir, çağrıdır.

İsa’dan önce yedi yüzüncü yıllarda yaşayan Zerdüş’ten çıkan ilk kıvılcım’ın adı Bâtnîlik’tir bilindiği gibi.

Bâtnîlik, bugün yalnız ve yalnız dünyada, Anadolu’da “Alevîlik” adı ile yaşayan; ama iki bin yıl içinde değişik oluşumlarla sürekli savaşılan yegâne düşünce akımıdır: İnsancıldır, dünyada yaşayan cansız, canlı, börtü-böcek, ot-çiçek ne varsa her birinin görünen yanından çok görünmeyen yanının (varlığının, içeriğinin, değerinin, güzelliğinin,

inceliğinin, zenginliğinin) adıdır. Bütün din görüşlerinin önünde duran, çünkü onlar gerçeği değil, gerçeği hayatın dışında tutan; insan yanı ile değil, gerçek dışı yakıştırmalarla oyalayan akımlardır. İlk dinlerden başlayarak Musevîlik, Hristiyanlık, İslâm gibi dinlerden önce ve sonrasında da gelişen felsefi bir görüştür.

Bu görüş'e ilk, orta ve yeni çağların tüm kuruluşları karşı çıkmıştır.

Bu görüş, Mezopotamya'da, sonra İran'da- Horasan'da nice ölümler pahasına gelişti, genişledi, nice ölümler pahasına bugünlere geldi. Bu düşüncenin önderleri temelinde 13 kişi idi. Mazdak (Sasanîler döneminde), Ebu Müslüm (Emevîler döneminde), Babek (Emevîler döneminde), Hallac-ı Mansur (İran Selçuklular döneminde), Hasan Sabbah (İran Selçukluları döneminde), Baba İlyas- Baba İshak (Anadolu Selçukluları döneminde), Hacı Bektaş Veli (Anadolu Selçukluları döneminde), Fazlullah Hurufî (Osmanlı döneminde), Şeyh Bedreddin (Osmanlı döneminde), Pîr Sultan Abdal (Osmanlı döneminde).

Görüldüğü gibi hepsi de İslâm kuruluşları ve yöneticilerince öldürüldü. (Hacı Bektaş ile Hasan Sabbah dışında)

Ve bu düşünceye Cumhuriyet dönemi de öldürme ve yakma ile cevap buldu.

Bu düşünce; sosyal, insancıl, gerçek dışılığı dışlayan (en çok bu husus "katli vâcip" buyruğunu taşımağa yetmiştir) ve bugün olağan görülen; özgürlük, eşitlik, ortaklaşacılık, kardeşlik, kadmerkeğin farksızlığı, müzik, sanat, resim ve raksın önemi; bir başka deyişle: Doğu'nun ilk solculuğudur.

Bu düşünce önce “Bâtınîlik” “Kızılbaşlık” derken Anadolu’da İslâm’la, Şîilik’le, (Ali- 12 İmam- Kerbelâ- Hasan - Hüseyin olayları ile karıştırılarak bugünkü bir yumağa , bir tür dinciliğe dönüştürülmüştür.

Özde, felsefede, içerikte doğru kalması isteğinin adı bugün Anadolu Alevîliği’dir, Anadolu solculuğudur.

Ne yazık ki Cemevleri bugün yeni dünya sistemi içindeki yerini görememekte, bir din kisvesi görmekte, Şîiliğin dışında yeni Anadolu aydınlanmacılığına ve ilericiliğine bir şey katamamaktadır.

İşte bir ışık göründü Bahadın’da: Anadolu Alevîliğine hiçbir şey veremeyen ve görevini yapamayan Hacı Bektaş Tekkesi’ne yanıt niteliğinde, kültürümüz insanlara yol gösterecektir. O güzel geleneği, o inceliği, o müziği, o insanlığı merkez edinen bir nirengi noktası olmasını sağlamak pekâla olasıdır; böyle düşünenlere, soyunup-sokulanlara, başlatanlara ve uğraşanlara ne mutlu...

İz , bir canlının geçtiği yada bıraktığı yerdeki belirtinin adıdır. “İz sürme” ise bir canlının bıraktığı belirtiden, ayak izinden, nerelerden nerelere varıldığıнын öğrenilmesidir.

İşte ben bunu bir derecede başardım, 157 kitap inceledim!

Anadolu Alevîliğinin son izini Bahadın’da gördüğümüzü düşünelim. Bu izi büyütelim ve bizden sonrakileri evrensele yönelterek yaşamalarını sağlayalım. Son dileğim bu!

Bunları sana bir de mektupla söylemek istedim!

Hele bir de yakaladığımız bu iz'in Bahadın'da oluşunu ve Bahadın'dan gitmesi gereken yere gidileceği düşüncesi beni çok sevindiriyor.

Kültürevimizin yapılanması aşamasında gösterdiğiniz değerli birlikteliğiniz için başkan olarak sana, sonra da belediye çalışanlarına teşekkür ediyorum.

Bir önemli husus da bundan sonraki aşamada, yani yerel kültürümüz Anadolu'da Alevîliğin (Bâtınî düşüncenin) çağdaş-evrenselliğe yönelmesi doğrultusundaki çabayı birlikte sürdüreceğimizi iyi biliyor ve şimdiden seviniyorum.

Sevgi ile.
Yusuf Ziya Bahadınlı

Bahadın Kültürevi Üstüne

Aslım inkâr eden haramzâdedir.

(Bahadın atasözü)

Şeyh Bedreddin'in önemli bir sözü vardır:

“İnsanlara yararlı olmak istiyorsanız, onların dili ile konuşun.” der. Bu dil, kültür dilidir.

Kültürevi'ni Bahadın'da açıyoruz. *

Bahadın halkı; milâttan yüzlerce yıl önce Mezopotamya'da beliren, gelişen, kendine özgü bir kültür mirasına sahiptir bugün.

Bu geleneğin-kültürün adı: Bâtınîlikdir.

Bâtınîlik bir düşüncedir; dünyaya, insana bakıştır; bir felsefedir, bir tarihî oluşumdur; yaşamayı algılamının adıdır.

Bâtınîlik sözcüğü, oluşumundan bu yana değişik adlarla anılmıştır. Ve her yeni ad; asıl düşünceden, bakıştan çark ettirilerek farklı inanç ve dünya görüşüne malzeme edilmiştir. Bu adlar şunlardır: Şîî, Kızılbaş, Alevî, Caferî, Türkmen, Tahtacı, Sıraç, Yörük, Abdal. Sonunda “Anadolu Alevîliği”nde karar kılınmıştır. Pek çok Batılı, İran- Arap ve Türk yazarları; Alevîliği “Ali yanlısı”, “Şia” anlamında kullanmaktadır. Hâl böyle olunca; burada çıkış noktasını ve felsefî anlamını en doğru taşıyan köken “Bâtınîlik” olduğu için “Anadolu Alevîliği”ni de aşarak “Bâtınî” sözcüğünü kullandım.

Bâtınîlik, kısaca şudur:

Kadın-erkek bir bütündür.

Mülkiyet, ancak emek karşılığı haktır.

İnsanlar kardeştir; ayrı ayrı yerde; ayrı ayrı renkte,
ırkta, inançta doğmuş ise; bu onun sadece rengidir.
Dünya herkesindir.
Birlikte üretip, birlikte tüketmelidir.
Saz müziğın; semah raksın; dem hazzın; deme şiirin
harcıdır.
Doğallık; doğa yasalarına ve bilime uymaktır.
İnsan yücedir, çünkü tek düşünendir.

Bütün bunlar, insanlığın bugün ulaşmak istediğı menzile
yakındır.
Ancak bu açılmış bir yoldur. Yol; sürekli onarılır; bilimin,
sanatın ışığı ile daha doğru, daha güzel, daha modern,
daha yararışlı hâle getirilir.

Peki, biz bu Kültürevi yolu ile ne yapabiliriz?

Bir Yazar Belleği İle Konuşuyorum Şimdi

Enstitü'de 70 yıl önce bir kitap okumuştum: Adı "İnsan Nasıl İnsan Oldu" idi.

Ben bu soruyu "İnsan nasıl insan olur"a çevirdim yıllar yılı...

Çok sonraları ben bu kitabı bir daha okudum ve İstanbul'da yayıncılık yaparken yeniden bastım ...

Ve sürekli soruyorum:

"İnsan, nasıl insan olur?"

Belki inanmayacaksınız, bu soruyu 76 yıldır sorarım.

Yozgat Ortaokulu'nda iken daha ilk gün öğretmen sormuştu:

"Nerelisin?"

"Bahadınlı'yım" demiştim.

Cevabımı duyan arkadaşım Mustafa, bir anda çantasını almış, bir başka sraya geçmişti.

Kim bilir, belki de şu anda o Mustafa aramızdadır.

1940-1944 yılları arasında köy enstitüsü öğrenciliğim enstitünün kitaplığında geçti.

Enstitüde bir duvar gazetesi çıkardım.

Yaşıma-başıma bakmadan, daha ilk sayfada gazetenin "baş muharriri" yani baş yazarı olduğumu duyurdum.

Gazetenin adı "Ülkümüz" idi.

O "Ülkümüz" adlı duvar gazetesinin beni buraya getirdiği kesindir.

Bilindiği gibi “Ülkü” modern bir söyleyişle “idealizm”dir. İdealizm; “bir şeye ulaşmak için her türlü çabayı göstermek” anlamındadır.

O zamanlar, Türkiye’yi bizler kurtaracaktık!

Bir de piyes yazdım o yıllarda. Adı yine iddialı: “Dertler-Dermanlar”.

Kültürevimizin bir “derman” olmasını çok isterim.

Mezun oldum. “Yeni tip bir öğretmen”, köy öğretmeni. Köyü her şeyi ile canlandırarak.

Bahadın’da üç yıl öğretmenlik yaptım. Gündüz çocuk okutuyor, akşamları “Gece Mektebi”nde büyüklere ders veriyordum:

Okuma bilmeyenlere, alfabe; bilenlere yurttaşlık bilgisi.

O gün onlara, “topraklarınızı birleştiriniz; traktör-biçerdöğeri girer tarlalarınıza, daha çok kazanırsınız” demiştim. Şimdi köyün toprağını birkaç kişi ekip biçiyor; ama sadece ekip-biçen kazanıyor.

Ülkücülüğümü (Bu sözcüğü şimdilerde başkaları kullanıyor.), heyecanımı besleyecek derecede bilgimin yetmediğini gördüm; yüksek okullarda okumalı idim.

İki yıllık yüksek okulu bana dört yılda bitirttiler.

İki yıllık okulu 4 yıl okumağa zorlayan nedenlerden bir tanesi şu idi:

Köy enstitülerini bitirip oraya gelen 30 kişi yurtsever olmamakla suçlanıyor; yurtda yaşayan uçağatçıları eleştirmek o zamanda komünistlik sanılıyordu.

Sene sonu sınavında tarih hocası bana, beni aşığılıyıcı, küçümseyen bir sesle:

“Senin köyde 18 yaşına basanı ne yaparlar?” dedi.

Dersle hiçbir ilgisi yoktu. Bir kurnazlıktı bu güya. Çok kitap okuyan bana milliyetçilik dersi vermek, yurtseverliğimi ölçmek istiyordu. Askerliği övmek milliyetçilikti ona göre. Tepem atmıştı bu düzeysizliğe:

“Evlendirirler efendim!” dedim.

Bu cevap yalnız bir yılımı değil yatılı olma hakkımı da kaybettirdi; beş parası olmayan bana!.. Yedi yıl öğretmen okullarında, liselerde öğretmenlik yaptım; Türkçe-edebiyat öğretmenliği. O yıllarda bana “Sen memursun, otur oturduğun yerde” dediler.

Öğretmenlikten istifa ettim sonra:

Yayınevi kurdum, onlarca kitap yayımladım; çünkü her bir kitap birer fişektir sanki!

İki, yarı edebî-yarı siyasî dergi çıkardım.

Ama ben çıkarıyordum, polis topluyordu.

Hikâyeler, romanlar yazmağa başladım.

Araştırma, inceleme, gezi kitapları yazdım.

Kitap yazmak da yetmiyordu! Yeni kurulan Türkiye İşçi Partisi'ne girdim. Türkiye'de ilk kez Meclis'e giren sosyalist görüşün 15 temsilcisinden biri idim.

“12 Eylül Darbesi” nedeni ile soluğu Almanya'da aldım. 33 yıl hapsim isteniyordu toplam olarak: Yazdıklarımın, yayımladıklarımın, parti kuruculuğumdan...

12 yıl sonra Türkiye'ye dönebildim.

Daha Almanya'da iken işte bu Kültürevi'ni kurma işini düşünmeğe başlamıştım.

Herkes bir çılgınlıktan söz ediyor.

İşte şu anda ben bir tür Don Kişot görüyorum kendimi.

Kültürevi yolu ile ne yapabiliriz?

İstanbul'da yayıncılığım sırasında o kitabı yeniden bastığımı söylemiştim:

O kitap, "insan bir dev'dir" diyordu; "ona devliğini öğretmelidir!" diyordu. Önemli olan: "O devi cüce yapıp soytarılaştırarak, onun kimi 'gözüaçık'lara, eğlence olmamasıdır." diyordu...

Bütün bunları bilmenin tek yolu, öğrenmekten geçer, diyordu.

Öğrenmenin tek yolu, okumaktan geçer, diyordu.

Okumayan insan, bir soytarı olmaktan, bir fırlıdak olmaktan ileri gidemez, diyordu.

Geçenlerde bir Bahadınlı; "Efendi" dedi, "sen demişsin ki, bize demişsin, doğduğumuzda dudağımıza şarap sürerlerdi."

Hemşerimiz, şarabın burada bir mecaz, bir sembol olduğunu (biraz daha açarsak), topraktan çıkan bitkiler içinde insanı en çok etkileyen üzümü-şırayı temsil ettiğini bilse idi! Keşke, dedelerinin "mey" dediği, "dem" dediği üzüm suyunun, kültürünün bir sembol olduğunu ayrıca bilmiş olsa idi, şaşırmazdı.

Sözünü ettiğim kitap son sayfasında:

"Okuyan" diyordu; sanattan, edebiyattan, felsefeden, müzikten, tiyatrodan, resimden, heykelden söz ediyordu:

"İşte insan, o zaman insan olur!" diyordu.

O kitap, şimdi şu anda açtığımız kültürevi'ni işaret ediyordu belki!..

Son sözüm: Şimdi şu an ben, Bahadın'da bu Kültürevi'ni açmaktan büyük bir haz duyuyorum.

Bahadın Şenliği

Sabahın saat altısında Bahadın'da, tepedeki evin balkonundan doğayı seyrediyordum; o anda içinizin benimki kadar sevinç dolu olabileceğini düşünemem! Görünen sadece bir tablo güzelliği değildir; o müziği, altmış yıldır dinlediğim o fon müziğini dünyada duyamazsınız.

Biraz sonra başlayacak kültür şenliğini bekliyorum.

Kasabanın o mavi sessizliği birkaç otobüs, kamyon, minübüs, taksi gibi bir dizi aracın hırıltısıyla yırtılıverdi. Sonra açılan kapılardan pat pat yere atlayan bir sürü asker, polis ve sivilin sağa sola koşuğuğunu, bağırıp çağırdığımı izledim.

Biraz sonra başlayacak şenlik alanı savaş alanına dönmüştü!

Bir ordu, bir düşman kampına ancak böyle saldırır. İzlediğim savaş filminden hiçbirisi, böyle ürkütücü, korkutucu olmamıştır!

Ve kasaba sarıldı, askerler bir daire oluşturdu; dairenin ortasında kalan birkaç güvercin sanki, yere yapışakalmıştı, uçmayı unutarak!

Şimdi bir felsefeci, bir aktör, bir ev sahibi, bir de ben tepedeki evin balkonundan, Türk tarihinde bir sayfa izliyoruz!

Arkadaşlardan biri, "devletin şenliği de demek böyle olurmuş!" dedi.

Devlet salt asker midir, polis mi? Salt korku mudur, salt baskı mı?

Kemal Tahir'in Devlet Ana'sı yeni çıktığında hemen okumuş ve sevmişim. "Öylesine ezmişsin ki, çevrelerine şaşırarak bakıyor insanlar; bunca deneyden ola ola bir bilge halk doğmuş! Ona silâhla varamazsın;

caminle, minarenle, zorunlu din dersinle, kuran kursunla boşuna yoruluyorsun! Ona ulaşabilmen için en az onun kadar sevmeyi öğrenmelisin, onun devleti yalnız ve yalnız sevgidir!

Almanya'dan, Hollanda'dan, Fransa, Belçika, İsviçre'den, Ankara, İzmir'den gelen ve kasabada oturan yüzlerce Bahadınlı, dostlar, yoldaşlar sanki bir filmin oyuncularındık; üstümüze doğrultulmuş silâhı, askeri, polisi görmüyorduk. Onlar da birer figürandı sanki, korkmuyorduk!

Bir anda kasabanın alanına doluşuverdik.

Ah orda olsanız da görseydiniz, bunca yılın özlemi nasıl da bir ebemkuşağına dönüşmüştü; şimdiye kadar böyle bir kuşağın altından kim geçebilmiş?

Ben Bahadın'ı neden çok seviyorum biliyor musunuz? Bir "doğa"nm yalan söylemediğini orda öğrendim; toprak yalan söylemiyordu, su yalan söylemiyor, güneş yalan söylemiyordu; birinin bir başkasını, insanları kandırma gibi bir niyeti yoktu, üstelik ona hayat sunuyordu, karşılık beklemeden, ve taraf tutmuyordu. Gâvuru Müslümanı umurunda değildi; siyahı beyazı fark etmezdi. Oysa, kitaplar yalan söylüyordu: Tanrılar taraf tutuyor ve sürekli cehennemle korkutuyordu! Ben Bahadın'da bir doğayı sevdim, insanı, yalnız insanı, bu nedenle de yaşamayı.

Ruh sağlığımın sağlamlığını Bahadın'a borçluyum bir de..

Bir daha anladım, Türk devleti bir Sünnî devletidir ya da ille öyle olmak istiyor.

Bosna Müslümanlarına Batı'nın bakışına öfke duyuyor; ama Çorum'da, Maraş'ta öldürülen yüzlerce vatandaşın öldürülmesine aldırıyor; Sivas Pir Sultan Şenliği'ne katılan 37 seçkin insanın yakılması

umurunda değil; Bahadın Şenliği'ni basıyor, Şarkışla, Sivrialan şenliklerini yasaklıyor; çünkü şeriatçı yandaşlarına, Sünnî vatandaşlarına şirin gözükme istiyor.

Bir daha anladım, Türk devleti vatandaşı olan Alevîlerden kuşku duyuyor; onlara inanmıyor; onları sevmiyor; tıpkı Yavuz Sultan Selim gibi; ancak bir farkla; kesmiyor kestiriyor; yakmıyor, yaktırıyor.

İslâm'ın kendi dışındakileri "kâfir" sayması bilinen olgudur. Ama devletin de böyle düşünmesi (devlet üstüne şartlandırılmamız sürüyor olmalı ki) şaşırtıyor bizi!

Şaşkınlığımızın diğer bir yanı "söz namustur" ilkesine inanmamızdan olacak; durmadan demiyorlar mı "Türk devleti lâiktir, demokratiktir" diye.

Anadolu Alevîliğinin ayrı bir kültürü vardır ve bu kültürüyle mutlu olmaktadır. Bin yıldır bu yola baş koymuştur. Marşında "Sayılmayız parmak ile / Tükenmeyiz kırmak ile" dizeleri vardır. Alevîlik bir düşüncedir ve doğanın güzelliğini bir demet yaptı; onunla seviniyor, onunla üzüyor, onunla yaşıyor...

Bilir ki, önünde ön yoktur dünyanın; ne başı var ne sonu. Bir şeyin önünde ön yoksa, sonu da yoktur, bu nedenle sahibi de yoktur. O oldum olası sahipliğe inanmadı. Sahiplikte korku vardır, baskı vardır. O, sevgiyi yeğ tuttu. Sahipler görünmez; sevgi de görünmez, ama bilir, her davranışlarında sevgi vardır. Haz da görünmez ama bilir, her şeyden haz duyar. Çünkü hayatta en büyük hazdır! Menekşenin açılışından, muhabbet kuşunun ötüşünden, tumanın uçuşundan, aslanın duruşundan, insanın bakışından ve suyun çağıldayışından, güneşin ışınından, üzümünden, şıradan, şaraptan haz duyar.

Adâlet ister, “yok edin” der, “insanın insana kulluğunu.” Emegin hakkını ister, haksızlığa karşı öfkesi vardır. Bağınazlığa, yobazlığa, zorbalığa başkaldırırdı sürekli. Tabuya karşı, düşündüğünü söyler.

Toprağı sürer, insan sureti çizer, saz çalardı, deme söyler, semah döner, muhabbet eder, dem çeker, bâde sunar, çerağ uyandırır, dâr’a durur, müsahip olur, kul değildir kimseye borcu yoktur, yakarmaz. Abdesti alınmış, namazı kılınmıştı; “Bin kâbeden yeğdir / bir gönül ziyareti” diye çığırır; hak’kı gönülde arar, “secdegâhı yâr eşîğidir” ve kadını erkeği birdir.

Kültürlere dokunmayınız efendiler, sizi haklı kılacak hiçbir neden yoktur. Kültür, insanın insanlaşmasında en doğal yoldur.

29 Temmuz 1993 /Aydınlık Gazetesi

2007 Yılı Bahadın Kùltür Şenliği Açılıő Konuőması

Bahadınlılar,

Buraya gelirken, sizlerle bir araya gelmenin beni neden mutlu ettiđini dűőündüm.

Aynı yerde doğmanın, aynı yerde büyümenin İnsanî yakınlığı vardır.

Bildiğiniz gibi, çocukluk hayatımın 12 yılı ve bir de ilk gençliğimin 3 yılı öğretmen olarak Bahadın'da geçti. Bahadın, bana, düşünmenin, sorgulamanın, her türlü baskıya karşı durmanın gereğini öğretti.

Yazarlığımda bana ilham kaynağı oldunuz.

Göz penceresinden dünyaya bakarken ilk gördüğüm sizlerdiniz.

Özgür olmanın önemini ilk kez Bahadın'da hissettim.

Ama bir de gördüm ki, insan hiç de istenildiği gibi özgür olamıyor.

Öğretildiği ile, öğrenildiği ile, târih, kùltür ve gelenek ile bir çember içine alınıyorsunuz.

Bir zırhın içinden silkinip kendi giysinizi giyebilirsiniz, (ki mümkündür) İşte o zaman rahat rahat düşünebilirsiniz.

O yaşlarda, aşırı mülk sahiplerine karşı kuşku duyardım. Emek dışı kazanımlar beni hep rahatsız etmiştir.

Ve o zamanlar:

Birlikte üretilirdi.

Birlikte tüketilirdi.

Kadın-erkek farkı yoktu.

Ve insanlar kardeőt.

Nice yıllar sonra, okumayı-yazmayı kendime bir tür meslek edindiğimde, bir Alman şarinin sözü kafama takıldı:

“Üç bin yıllık geçmişinin hesabını yapamayan insan, günübürlük yaşar” diyordu.

Üç bin değil; ama Bahadın'ın gelenek ve kültürünün, bin yıllık sırrını çözdüğümü düşünüyorum.

Bugün bile insanlar, dünyada hâlâ yer değiştiriyor.

Bizler de böyle geldik Anadolu'ya.

O yıllarda Anadolu, boş toprak değildi; o zamanki adı “Anatolian” idi.

Anadolu'nun tarihi, üstünde yaşayanların ve oluşan aydınlığı üretenlerin öyküsüdür.

Kültür, evrenseldir, hava gibidir, her yere sızar, her yere hayat verir.

Kuşkusuz, bir zaman Anadolu'da yaşayan, sözelimi İzmirli Homeros'un “İliada” ve “Odise” (Odysseia) adlı destanlarından Bahadın'a yüzlerce ışık sızmıştır.

Sinoplu Diojen'in “gölge etme başka ihsân istemem” sözü, Bahadın'a yol göstermiştir.

“Bir ırmağın suyu aynı yerden iki kez akmaz” diyen Efesli Heraklit de Anadolu idi.

Yazık ki Anadolu tarihi öğretileniyor.

Anadolu, bir uygarlık toprağı yerine, işgâllerin, savaşların sonucu olarak niteleniyor.

Savaş, yenen için de, yenilen için de bir başarı değildir. Öldürüyorsun, elinde ne varsa alıyorsun, güzellik bunun neresinde?

Başarı, insanı ölümden korumak, yeni buluşlar, yeni sanat yaratmak, kendi kültürünü içinde mutlu yaşamaktır.

Yazık ki, Anadolu'nun güzelliği, yer üstünden çok, yer altında ortaya çıkıyor.

Anadolu, tek bir halkın değil, halkların uygarlığı toplamıdır.

Dünyanın başka yerlerinde de Türkler yaşamakta; ama ne bir Sinan, ne Yunus, ne Bektaş Veli, ne Bedreddin'leri vardır.

Yüzyıllardır, kendi doğrusundan başka doğru kabul etmeyen zihniyete karşı oluşmuş, Bâtınılık, neden başka toprakta değil de Anadolu'da hayat bulmuştur?

Orta Asya'dan Anadolu'ya iki koldan gelinir.

Dedelerimiz, ikinci koldan Azerbaycan, Horasan, Mezopotamya çevresinde yüzlerce yıl içinde bir kültürde karar kılar.

Anadolu'ya gelindiğinde felsefesi, geleneği, kısacası, kültürü artık yaşama biçimine döner.

Bu kültürün kökeni, Bâtınılıktır.

Genel hattı ile şöyle özetlenir:

Kadın-erkek bir bütündür.

Aşırı mülkiyet haramdır, doğa dışıdır.

Birlikte üretilir.

Birlikte tüketilir.

İnsanlar kardeştir.

Topraklar herkesindir.

Dünya, bütün insanların ortak evidir.

Kültürlerin oluşumu; suyun akışı, karın yağışı, çiçeğin meyvaya duruşu gibi olmuyor.

Düşüne düşün, yaşaya yaşaya, dövüşe dövüşe oluşuyor.

Keşke "barışa barışa" olabilse idi.

Hayatta en gerçek, en doğru olan şey yaşamaktır.

Bu uğurda, yani yaşamak için ölen dedelerimizi hatırlamakta yarar var:

Hallac-ı Mansur, Seyyid Nesimi, Fazlullah Hurufî, Baba İlyas, Baba İshak, Pir Sultan Abdal, Şeyh Bedreddin ve benzeri.

Bir de öleceğini bile ölenler:

Pir Sultan örneği:

*“Kadılar, müftüler fetva yazarsa
İşte kement işte boynum, asarsa
İşte hançer işte kellem keserse
Dönen dönün ben dönmezem yolumdan.”*

Sonra Şeyh Bedreddin, ölümü ile dalga geçer: Söylentiye göre, Bedreddin'i asılacağı andan birkaç dakika önce padişahın huzuruna çıkarırlar; uykusuz ve yorgundur.

Padişah sorar:

“Neden yüzün sandır?”

Bedreddin:

“Güneş batacağı zaman, sararır!” cevabını

verir.

Sonra ipini çekerler.

“Bahadın” adının nereden geldiğini birkaç yerde yazdım:

“Bahadın” adı iki sözcükten oluşuyor:

“bah” + “din”.

İkisi de Farsça.

“Kadın-erkek bütünlüğü” anlamında.

İyi bir insan olmanın yolu, bu bütünlükten geçiyor.

Biri, diğerinden üstün ya da eksik değil. Yunus,

şöyle özetliyor:

"Hamdım, oldum."

İnsanın insanlaşmasında kadının önemi, Bahadın, bin yıl önce biliyordu...

Bahadın, Orta Anadolu'da bir bozkır iklimi içindedir.

Rüzgârın, fırtınanın acımasızlığına karşı dayanıklıdır.

Çünkü, bu iklimde yaşayan yavşan'ın kekiğin kökü çok derindedir.

Bahadın kültürünün, yani Bâtınîliğin kökü de derinlerdedir.

Bu kültürü nedeni ile Bahadın, uzun süreler farklı

sayılmıştır.

"Farklı olmak" zordur.

Ama, "farklılık" bir anlamda ayrı bir kişilik çağrıştırır.

Kişilikli kalmak hem zordur, hem güzeldir.

Şu da bilinmelidir ki, kültürlere müdahale, kültürlere zor kullanma, kültürleri kendine benzetme dayatmasına ve işi düşmanlık derecesine yükseltmenin adına, bugünün dilinde örtülü yada açık "Faşizm" deniyor.

Bahadınlılar,

Kültürümüz, bin yılın düşünce akımlarından damıtılmış, taklit edilmemiş, yalnız Anadolu'da özgünlüğe kavuşmuş bir felsefenin hayata geçirilmiş halidir.

Evenseldir.

Gün ne istiyorsa, moda ne istiyorsa, güç ne istiyorsa, oraya gitmek onur kincidir.

Çölde yalnız hurma yetişmez; uygarlık çölde çam'ı da ister.

Bahadınlı Olmakla Övünebilirsiniz.

Bahadırı bir “kır” ilericiliğinin simgesidir.

Geliştirilmezse birtakım gerici motifler ağırlık kazanır...

Bu güzelliği, sırf parası ve gücü olanların keyfi ile bozma.

Bundan bin yıl önce, bir halk ozanı olan Kul Nesimi, “farklı olmayı” ayıp sayan ve bunu bir “namus meselesi” yapan zihniyetle alay etmiş ve üstüne yürümüştür:

“Ben melâmet hırkasını deldim taktım eğnime

Ar-u namus şişesini taşa çaldım kime ne...”

Biri sana sormadan, seni düşünmeden, seni anlamadan, seni anlamak istemeden, seni sevdiğini söylüyorsa, seni değiştirmek istiyorsa bu “faşizm”dir.

İnsan’ı içi boşaltılmış bir kuru böceğe çevirmek istiyorlar.

Kültürlere dokunmayın efendiler!..

Kültürlerle uğraşmayın efendiler.. Bir gün gelir, birileri de aynı yöntemi uygular size!..

Bahadınlılar,

İktidarlar gelir, gider.

İktidarlara, aynaya bakar gibi bakın

Kendinizi göremediğiniz, ayna, sizden yana değildir.

Aynanın rengi yoktur.

Renk, yalnız ve yalnız sizsiniz, siz kalınız.

Her zaman “siz” kalınız, işte ancak o zaman saygınlığınız

vardır.

Geçici ve sahte gülücükler size gölge etmesin...

Başka ihsan istemeyin.

“Kendi kalmak” kolay değildir.

“Kendi olmak”, “kendi kalmak” tarihi ile geleneği-kültürü ile, daha önemlisi “kendisi” ile barışık olmak kolay değildir.

Tarihini, geleneğini bir “çıkar” uğruna yok sayana Bahadın dilinde “düşkün” denildiğini biliyoruz. Bunun modem adı “dönek”lidir.

Düşünmeden, sorgulamadan, tartmadan; insanı insan eden onuru en yüce sayan, kişiliğinden vazgeçen, ve bunu şan, şöhret ve para için yapan, bunu bir de “hizmet uğruna” yaptığım söyleyen insanın, ayrıca bir de “ahlâk” sorunu vardır.

Beş yüz yıl önce yaşamış Pir Sultan, “düşkün”lere, yani bugünün dili ile “dönek”lere şöyle seslenmişti:

*“Kadılar, müftüler fetva yazarsa
İşte kement işte boynum, asarsa
İşte hançer işte kelle, keserse
Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan.”*

Konuşmama Bahadın’ın bir tür kültür malzemesi iken yok olmaya yüz tutmuş bir konuyla son vermek istiyorum:

“Ekşi-mekşi, bağımın koruğu!” denirdi Bahadın’da. “En güzel olan şey benim ürettiğim” anlamında idi. Bağ, Bahadın için bir keyifti, bir renkti, bir parktı.

Bunların üstünde bir sevgi yumağı idi; üzümü ile, pekmezi ile şarabı ile...

Bir de bağ bozumu, bayram sevinci...

Sizleri bir araya getiren siperdi, bir sevgi yumağı idi,
kalpti...

Bağ ınızı koparmayın.

Bahadın ve Kültürevi'nin İlkeleri

*"Hayatın bir anlamı yoktu. Ona anlam veren deneyimlerimiz ve biz
olduk."*

Joseph Campbell

*Konu üstünde düşünürken; özelinde Bahadın geleneği,
genelinde kültürün ve estetiğin evrensel kuralları dikkate
alındı.*

Bahadırı, eskinin bir höyüğü oldu benim için. Oradan uzaklara, çevreye baktım: Her yerde insan vardı. Farklı idiler kuşkusuz. Herkes birbirine benzese idi, hayat ne çekilmez olurdu.

Bahadın'ın ilk halkı, Mezopotamya'da bin yıl önce adı duyulan aslında M.Ö. 6.yy. lara uzanan bir bakışın, Bâtınîliğin Hurremî kolundandı.

Bu halk; özgürlüğüne düşküncü.

Özgürlük, bildiğini serbestçe yaşamağa dönüştürmekti. Bu yaşamın bugünkü söylenişi ile adı "Göçebe Kültürü" idi. Ve bin yıl önceki yaşadığına bugün hâlâ sevecenlikle bakmaktadır. Hem neden olmasın ki, bin yıl, dünyanın kuruluşu içinde ne ki ve bin yıl içinde insanlık ne kadar değişti ki!

Yıldızlara, güneşe, büyük büyük ağaçlara, küçük küçük çiçeklere, ceylana, keklîğe duyduğumuz sevgide ne eksildi ki! Görenek, insanların sorgulamadan uyduğu kuralın adı idi: Anamıza-bacımıza-yârimize dokunmayın, diyordu; ağacımıza, çiçeğimize,

yıldızımıza, güneşimize dokunmayın, diyordu. Diyordu da kendileri istediğini kul-köle, istediğini ise Tanrı yapıyordu.

Bahadra halkı ise, Mezopatamya'dan gelen dedelerini pek sevdi, hiç unutmadı. Şimdilerde, yani bin yıl sonra bugün bile, "geçmişini unutan, haramzâdedir" der. Bu sözü söylerken unutmadığı şeyler bir bir gözü önüne sıralanır:

Sözgelimi ben çocuk iken yaşananlar aklımdadır bugün.

Hele unutamadığım bir şey var ki, siz de okuduğunuzda göreceksiniz, çok şeyin bir özetidir.

O yıllarda biri Bahadın'da testisini unutmuş pınar başında. Geri dönüp baktığında testinin yerinde olmadığını görmüş!

Adam söylenir dururmuş:
"İyi ama, birinin unuttuğu testi bir başkası neden alır ki!"

Bahadın geleneğinde:

Kadın, saygın idi. Çok yerde kadın-erkek eşitti.
Ortaklaşacılık-İmece vardı.

Yardımlaşma vardı; bağda, bahçede, tarlada,
harmanda, bulgur çekerken, kerpiç dökerken...

Cem'e kadın-erkek-çocuk hep birlikte gidilirdi, orası tek sevincimizdi.

Çünkü orada sevgi vardı; güzellik vardı; sadece insan vardı.

Komşumuz Pöhrenki Ermeniler birer akraba gibi idi.

Herkesin bağı vardı. Pekmez kaynatılırdı. Herkesin
evinde en az birkaç küp şarap bulunurdu. Misafire
mutlaka şarap ikram edilirdi.
Müşahip olunurdu.
Kavga, hırsızlık kesinlikle yoktu.
Köyün ihtiyarları birer ağırlıktı, her biri birer bilge
idi sanki!

Bâtınîliğin bir kolu Hurremîlik (Bahadınlıların bir tür doğuş
adı); Arap-Emevi,
Abbasi, İran Selçuklu, Anadolu Selçuklu, Osmanlı Sünnî İslâm
baskısına karşı başkaldıran (çünkü İslâm, kendi anlayışına,
yaşayışına ve hegemonyasına yakın olmayan herkese düşman
idi!) bir siyasal hareket, bir felsefi oluşumdur. Eşitlikçi, ortaklaşacı,
kendine özgü bir topluluktur.

Hurremîliğin, "Hurrem" adından geldiği; yeni, sevinçli,
gönül açıcı anlamında olduğu
bilinir.

5. yüzyılda İran'da Manicilik'ten doğma, bu akımın
kurucusu Mazdek'in karısı Hurrema'nın adının verildiği bir akım
olarak kabul edilir.

Daha çok 9.yüzyılda İsfahan'da, Rey, Azerbaycan, Karac,
Burç gibi bölgelerde adı duyuldu, gelişti. Varlığını gizlilik içinde
sürdürdü. Özellikle; Emevîler (İslâm yönetimi), Hurremilere
düşmanca tavır almıştı.

Hurremîlikte kadın özgürdür; erkeğin mülkiyeti
geçersizdir. Kadın ve erkeğin birlikte toplantılar düzenlemeleri,
birlikte törene katılmaları, birlikte eğlenmeleri, değişik anlamlara
çekilegelmiştir. (İlkel bakış hep böyledir; öz'den habersiz, şekiller
onun için gerçektir!)

Anadolu Alevliğinin kökeni Bâtnîlik'tir. Bâtnîlik ise:

Ortaklaşacıdır. (Modern adı ile, kollektivist'tir.)

Doğacıdır, bugünkü deyişle bilim'den yanadır.

"İnsancı"dır. Önemli olan insandır, din-ırk ayrı bir konudur.

Adaletçidir, "dünya herkesindir" der, emek dışı kazanımlara "hırsızlık" gözü ile bakar.

Bâtnîlik, (bin yıl önceden başlayarak) bilimsel sosyalist düşünceye ters bir görüş değildir. Çünkü:

Bâtnîlik, her ne kadar bu düşüncenin oluşup yayıldığı zamanlarda bir dinî bakışı çağırıştırıyorsa da tümüyle bir felsefedir; yaşamamıza, dünyaya ve insana dönük bir bakıştır.

Bâtnîlik, tarikat değildir, mezhep hiç değildir. Çünkü mezhep, bir dinin farklı yorumlamanın adıdır. Şîilik hiç değildir. Kaldı ki Bâtnîlik "din" baskısına karşı ve akli kabul etmeyen hiçbir inanca yakınlık duymaz. Bu nedenle tüm İslâm kuruluşları, Arap İslâm yönetimleri, İnan, Anadolu Selçuklu yönetimleri, Osmanlı, Cumhuriyet yasaklamış, yakmış, öldürmüş, insanlık dışı baskılarda bulunmuştur. Cumhuriyet döneminde, Maraş, Çorum, Sivas pek çok yerdeki olayların çığlıkları beynimizde, kulağımızdadır."

Bâtınîlikte Kadının Yeri:

Bâtınîlikte ve Anadolu Alevîliğinde kadın, insan olmanın bir parçasıdır.

Türkiye'nin nüfusu 10 milyon iken 8 milyonu köylerde yaşardı.

Türkiye o yıllarda bugünkü kadar işsiz ve aç değildi. Köylü de öyle idi; yoksuldu ama aç değildi.

Bunun bir nedeni kadın açısından bakıldığında; köylü kadın, erkeğinden geri kalmazdı: Tarlada, bağda, bahçede erkeği ile birlikte idi.

Bugün kadın çarşaf ve eve hapsedilmeğe uğraşmaktadır.

Türkiye bugün kadını ve erkeği ve genci ile işsizdir..

Kadını çalışmayan ülkeler bugün Pakistan'dır, Mısır'dır, Arabistan'dır, Afganistan'dır.

Bir Müslüman ülkesi olan Sumatra ve Endonezya'da 2004 tsunami olayında kadınların önemli bir bölümü ölmüştür. Çünkü o anda kadınlar evlerinde idi.

Kadınların çalıştırılmaması; sistemin ilkeği ve erkeğin yobazlığındandır.

Kadının gelişmesi, erkeğinin de geliştirilmesi demektir.

Kurtuluş, kadınların silkinmesindedir.

Düşünmeyi öğrenmeden gelişme olamaz.

Kültürevi, kadınlarımızın uğrak yeri olmalıdır. Onu, posa hâline getirmek isteyen düşünce ve eylemden korumak gerek...

Yaşayan Alevîlik'te Bozulma

"Ottan çok daha iğrenç kokar
çürüyen zambak."

Her ne kadar "Alevî" adı kullanılıyorsa da, (çünkü "Alevî" ismiyle salt "Şiîlik" tanıtılıyor ve özellikle yapılıyor bu!) yaşayan Alevîlikte (çok yerde), törenlerde Şiî ağırlıklı demeler söyleniyor, kimi cemevlerinde kuran okutuluyor. (Bugün, Cemevleri'ni gözden geçirmek gerek. Hele bir Cem Vakfı'nın (Cem TV.) uyguladığı sözümona Cemler, tümüyle uydurma, kadını-erkeği ayıran, diz döven , secde edercesine yatıp yatıp kalkan, uyduruk, çamurlaşmış maksatlı oyunlardır.)

Kimi köylerde şu yada bu nedenle dinci yönetimlere oy veriliyor.

Pek çok Alevî köyünde cami var.(Devlet yaptırıyor.) "Hazır varken namaz kılmalı, sevaptır" denmekte.

Avustralya'da bir Alevî demeği, cemevi açabilmek için, "Alevîliğin İslâm'ın bir kolu" olduğunu belgelemek uğraşısını sürdürüyor şimdilerde!

Genel Kültür Öğretim İşidir

Kültür; uygar insanların edindiği bilgi, sanat, ahlâk, inanç, gelenek gibi alışkanlıkların bütünüdür.

Kültür, doğuştan değildir, öğrenilmiş davranışların tümüdür.

Kültürü olan insan, bütün insanların özde aynı olduğuna inanır.

Maddeye olduğu gibi mânaya da değer verir.

Bilim ve tekniğe inandığı gibi sanat ve zanaatın da önemine inanır.

Geleneksel yerel kültürler, bir tarihsel oluşumdur, binlerce yıllık geçmişi vardır. Aradan bunca yıl geçtiği halde bugün de iyi, doğru ve güzel ise korunmalı; ama mutlaka geliştirilmeli, tüm insanlığı kaplayan geçerliliğe yakınlaşmalı, güzelleştirilmelidir.

Önemli olan, bağlı olduğun, her gün içinde yaşadığın kendi uygarlığındır.

*

Kültürevi ile bir şeyleri öğrenmeği sağlamak, bir şeyleri değiştirmek istediğimiz doğrudur.

Önce “insan” vardır her şeyin başında; “insan” ı değiştirmek istiyoruz.

İnsan, dünyaya gelirken, hep aynıdır. İnsanı, çevresindeki gelenek ve kültür oluşturur.

Kültür, öğrenilmiş kimi davranışların bütünüdür ve dünyayı yaşamamızın adıdır.

Kültür, önce yüzlerce yıldır o yerlerde yaşama biçiminin adıdır: geleneğin, göreneğin ve bir bölüm

insanın başka bölümlerdekinden farklı geleneği, göreneği ve geniş anlamda tarihin içinde yaratılan değerler topluluğudur...

“Kültür” adı; 18.-19.yüzyılda Batı Avrupa’da halkların ruhsal, tarihsel özelliğine, yaşama biçimine verilmiştir.

Kültür, insanların biyolojik yapısı ile değil, yaşama öğrenerek geçirilmesi ile oluşur. Ama hiçbir zaman sınıf dayanışmasını sekteye uğratmaz. Özellikle son yıllarda gemi azıya alan İslâm fanatizmine karşı “benim kültürüm” farklıdır, diyerek özellikle şehirlerde gettolaşmaya gidilmesi büyük yanlışlıktır.

Kültürde ideal, evrenseldir. İnsan’ın genel olarak herkesin uyması gereken kurallarda kültür farklılığı engel değildir. Evrensel kültür ulaşılması gereken bir zorunluluktur.

Sürü, düşünmeden bir araya gelmenin adıdır. İyi insan, düşünen insandır. Düşünen insan, sürüden biri değildir. Kültür, düşünmeyi öğretir. Uyumlu toplum, kültürlü kişilerden oluşur.

Gelenek, gelişen kültüre dönüştürülmezse; gerici motifler ağırlık kazanır.

Uyuyanlar uyandırılmak, hasta diriltilmeli, geride kalmışlar ilerletilmelidir.

Söylendiğine göre bugün Bahadın’a her gün giren gazetenin sayısı “2” imiş! Kitaplık ise kapalı!
Bu bizim için düşünme, çözüm arama dürtüsüdür bir anlamda.

Okumayan kişi ve topluluk, dedelerinin oluşturduğu gelenek ve kültürünü değil anlamak, geliştirmek, yaşatamaz ve hele evrensel kültüre ulaşması kesinlikle olası değildir.

Kültürlerin başlangıcı yereldir. Bir yerlerden alıp getirip o yere monte etmek bir gösterişten öteye geçemez. Bu aşı tutmaz; yaşayarak, düşünerek, öğrenerek, dönüşerek gelişmek en doğru olanıdır.

Evrensellik; soyut-somut her şeyin tüm insanlığı kapsamının, onun ortak malı olmanın, olmayı işaretlemenin adıdır.

Evrensellik, bir "idea"dır.

Buijuvazi; ilk kez 1689'larda, "eşitlik- özgürlük-kardeşlik" emesiyle "evrensel insan haklarını" karara bağlamıştı.

Bu karar bir başlangıçtı.

Marks; bu bileşkenin, bujuvazinin kendisini kapsadığını, sömürünün ortadan kalkmadığı sürece tüm insanlığı kapsamayacağını söyler. "insanın özü bireyin ötesinde bütün insanlıkla örtüşen bir buluşmadır." der.

Türkiye'de bir genel kültür yaşanmakla birlikte, yerel kültürler de bir olgudur.

Bu bir ülkenin zenginliğidir.

Halklar, kendine özgü geleneğini sürdürerek mutlu olurlar.

Ancak bu durum, halkların gettolaşmalarında bir haklılık getirmez.

Herkes çalışır, herkes yemek yer, herkes müzik dinler. İş, yemek, eğlenmek gibi insana özgü şeyler insanların birlikteliğinin bir zorunluluğudur.

İnsan Nasıl İnsanlaşır

“İçİ GÜzel İnsan”

Nasıl oluşur

“Vay saraylarını başkalarının alın teriyle kuranlara.” İsa

Bu başlık binlerce yılın insan olma, iyi bir insan olma tarihidir. Dünyanın bir ucunda küçük bir kasabada bir de biz düşünelim dedik:

“İçİ güzel insan” kavramı amacımızdır:

İnsanın nasıl insan olduğu davranışı ile görülür.

Davranış ise, “akıl”ın eğitilmesi ile oluşur. Akıl

eğitilmesi ise estetik ile mümkündür.

Eğitilmemiş insan da, kendini serbest sanarak (çünkü onu dengeleyen hiçbir öğreti yoktur) kaba, başıboş içgüdülere kaptırır. Özellikle estetik ile (müzik, şiir, roman, resim, heykel, oyun, sinema) oluşan insan, bilerek-bilmeyerek etkileşim içindedir.

Akıl’ın ışığı böyle doğar. İçİ güzel insan, ışıklı insandır.

Estetik (sanatın bütün kollan); kaba gerçeği inceltir, güzelleştirir. Günlük hayatta, farkında olmadığımız kimi duygularımızı zenginleştirir. Alışılmış yapımızı değiştirir. Bakmamızı, görmemize dönüştürür; zevk almamızı sağlar. Derin kavrayışlar oluşturur.

Bütün bunlar bir köy, bir kasaba ortamında olur mu? Bütün bunları, kısa zamanda, bir kasaba gerçeğinde, pratiğe dönüştürmek elbette bir düştür: Rüya görmek elimizde değildir; ama düşler, insanlığın oluşumundan beri çağ çağ, yıl yıl, adım adım gerçekleşmiştir.

Başlamak bitirmenin yansıdır.

Sonuç, önce Bahadınlıların, sonra 'içi güzel insan' olan ve olmak isteyenlerin, tüm dostların isteği, emek ve çabaları ile oluşacaktır.

Bir insan; güzel bir şiirde kendini bulabiliyorsa ve daha şiirden aldığı tat, günlük işlerine de yansiyorsa...

Bir insan; bir güzel musikiyi günlük işini yaparken bile içinde hissediyorsa...

Bir insan; bir romanı okurken ve okuduktan sonra, o roman dünyasından, kahramanlarından, ilginç olayların sergilenmesinden mutlu oluyor; incelikler, güzellikler kazanıyorsa ve ben de böyle olmalıyım diyorsa...

Bir insan; bir film, bir tiyatro izliyor ve sonra evinde, işinde, sokakta o filmdeki, tiyatrodaki gördüğü güzelliği günlük hayatında da hissediyorsa...

Bir insan; bir bale sunumundan sonra, kendini o ritim içinde, o rahatlık, o incelik ve o doğallık içinde duyuyorsa...

Estetiğin insan soyuna böylece nasıl soyluluk, incelik, özgürlük, eşitlik, doğallık ve dürüstlük kattığını, katabileceğini nasıl göremeyiz, bu uygulama ile.

Şiir'den, musiki'den, roman'dan, tiyatro'dan, film'den, bale'den örnek verirken önemli bir şeyi, kitap okumayı, kitap'ı biraz açalım.

Kitap

Kitabı okudukça değişiyorsunuz, farklılaşıyorsunuz. Çünkü kitap, olandan çok olması gerekenden söz ediyor.

İnsan için “olmazsa olmaz”ın başında kitap vardır.

Kitapla ilgisiz insanın insanlığı, daha ilk kez gördüğümüz yüzünden belli olur.

Kaç üniversite okursanız okuyunuz, kitabı bırakmayınız (özellikle roman). Bugünün liseleri, üniversiteleri kitap okumaya kapanmaktadır.

Kitap uyandırır; uyanmadan korkuyorlar.

Kitap gelişir; gelişmeden korkuyorlar.

Kitap değiştirir; değişmekten korkuyorlar.

Kitap, gerçeği değiştirir, hamı inceltir, güzelleştirir. Hayal derinliği, rüya renkliliği verir.

Çok kişi tanıdım, daha ilk karşılaşmamda (abarttığımı düşünmeyin), hastaneye gittiğimde doktorun, mahkemeye gittiğimde savcının, yargıcın, kaymakamın, milletvekilinin, bakanın (hele bu ikisinin), cumhurbaşkanının, orduda subayın, okulda öğretmenin okuyup okumadığını, okumuşsa ne okuduğunu o saat anladım!

Egemen güçler, değil böyle seçkinlerin okumasına; öğrenmeğe, okumağa, yazmağa, karşı olmuştur tarih boyunca.

11. yüzyılda yaşayan Selçuklu Vezir Nizam-ül Mülk, “Siyasetnâme” adlı kitabında halkı, ayıya; yöneteni de ayı oynatana benzetir.

İngiliz parlamentosunda üç yüz yıl önce, “ilköğretimin zorunluluğu yasası” konuşulurken bir lord:

“Bu yasayı getirenler, herkesi okutmak istiyor. Ben şahsen, bindiğim atın, benden akıllı olmasını istemem!” der.

Köy enstitüsü yasası konuşulurken Meclis’te, bir milletvekili İsmail Hakkı Tonguç’a:

“Yahu Hakkı Bey” der, “senin başka işin yok mu; bu kadar hergeleyi okutunca ize kim hizmet edecek!”

İskenderiye Kitaplığı’nda 500 bin kitap vardır. Felsefe, retorik, geometri, aritmetik, astronomi, ahlâk, müzik, tıp, poetika, dinbilim türünden kitaplardır.

Halife Ömer, bir gün bu kitaplığı ziyaret eder

ve:

“Yakın!” der, “buradaki kitapların tümünde ne varsa Kur’an’da da vardır, olmayansa zaten küfürdür!”

Yaşayarak gördüm ki, bilgili insan önemlidir; önemli mevkilerde bulunmak önemlidir. Ama o kişi (ilerde genişçe anlatılacağı gibi) kimi estetik eğitimden uzak kalmışsa kitap, müzik, resim, tiyatro, oyun v.b. konulardan uzak kalmışsa ‘içi güzel insan’a ne derece yaklaşabilmiştir, kuşku duyuyorum, yada kendini bunlarla içselleştirmemişse!

“İnsan”ın, iyi insan (içi güzel insan) olması için genel kültür içinde eğitilmesi, bunun da estetik yolu ile olabileceğini düşünerek bu yönde uğraşı vermek istedik.

Kültürevi kurma düşüncesi ve eylemi böyle doğdu.

Bu biraz teorik gibi görünen bilgileri sunduktan sonra, “estetikğin pratiğini” Kültürevi’imiz, zaman içinde göstermeyi bir görev sayacaktır.

Kültürevi çalışmaları ile uzun vadede “İçi güzel insan” olma yolu açılacaktır.

Her şeyin para ile mülkle olmayacağıml anlayacaktır.

Sürü psikolojisinden sıyrılmasını bilecek. İçinde bulunduğu, yaşadığı yeri güzelleştirme duygusu gelişecek. Mutluluğun bir de toplumla birlikteliğini kavrayacak.

Kişiliği, onur duyguları zenginleşecek. Mevcut malzemesini sanatlıca kullanmayı kavrayacak. Sanat kollarından en az birini sürekli kullanma isteği belirecek.

Yaratıcı olacak; araştırmayı, sorunları farklı çözümlenmeyi kavrayacak.

Bu kavramları göre göre, yapa yapa, öğrenene öğrenene, incelikli (hassas, anlayışlı, hoşgörülü) insan özellikleri kazanacaktır. Bir resim yada heykel sergisini seyredip de salondan çıkan insanda bir değişim, bir hayranlık, bir heves, bir rahatlama, bir sevginin renklendiği görülecektir.

Bir kitabı okuduktan, bir filmi, bir baleyi izledikten, bir müziği dinledikten, sonra insanda bir “kendini iyi ve farklı hissetme”, oluşacak ve bir gün gelecek ki kültürünün başarı hanesine yazılacaktır.

Duygularını bilgi ile estetik ile besleyenler “daha iyi insan” olma yolundadır artık.

Sonuçta:

“İç güzelliği” gide gide davranış güzelliğine dönüşecektir. İçi güzel kişi; kendi dışındaki kişinin çabasına-emeğine saygı duyacaktır; onu kullanmağa kalkmayacaktır. Çıkan için yalan söylemeyecektir. Kendinden farklı olanı; cins, renk, inanç, ırk ayrılığını sorun yapmayacaktır. Bilecektir ki, kendisi de başkaları için farklıdır.

